

Patterns of Construction of Alternative Media Discourses About Refugee Waves From Syria and Ukraine

Nikolay Baltov

Department of Economic Sociology, University of National and World Economy

Модели на конструиране на алтернативни медийни дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна

Николай Балтов

Катедра „Икономическа социология“, Университет за национално и световно стопанство

Author Note

Nikolay Baltov <https://orcid.org/0000-0003-3381-2577>

Nikolay Baltov is a PhD Student at University of National and World Economy.

The author has no known conflict of interest to disclose.

Correspondence concerning this article should be addressed to Nikolay Baltov, E-mail: nikolaybaltov1990@gmail.com

Бележки за автора

Николай Балтов <https://orcid.org/0000-0003-3381-2577>

Николай Балтов е докторант при Университет за национално и световно стопанство.

Авторът няма конфликт на интереси.

Кореспонденцията, свързана с тази статия, да бъде адресирана до Николай Балтов, E-mail: nikolaybaltov1990@gmail.com

Abstract

This paper examines the patterns of construction of alternative media speaking in relation to the refugee waves triggered by the military actions in Syria and Ukraine over the last 10 years. The paper is based on the understanding that language is not neutral and the patterns of speaking revealed in the media have a direct link to social relations and structures. This paper explores how different patterns of alternative speaking on the Syrian and Ukrainian refugee waves (which is called alternative discourses on the Syrian and Ukrainian refugee waves) function to legitimize and delegitimize certain state policies related to the adaptation and integration of Syrian and Ukrainian refugees.

Keywords: discourse, representation, legitimation, alternative discourses, integration policy

Резюме

Настоящият текст разглежда модели на конструиране на алтернативно медийно говорене, във връзка с бежанските вълни, предизвикани от военните действия в Сирия и Украйна през последните 10 години. Текстът се основава на разбирането, че езикът не е неутрален и моделите на говорене, които се разкриват в медиите имат пряка връзка към социалните отношения и структури. В настоящата студия се изследва как различните модели на алтернативно говорене за бежанските вълни от Сирия и Украйна (наречено тук алтернативни дискурси) функционират като легитимиращи и делегитимиращи определени държавни политики, визирайки адаптацията и интеграцията на сирийските и украински бежанци.

Ключови думи: дискурс, репрезентация, легитимация, алтернативни дискурси, интеграционна политика

ARTICLE INFO:

Original Article

Received: 28, 09. 2022

Revised: 13, 10. 2022

Accepted: 21, 11.2022

Модел на конструиране на алтернативни медийни дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна

Репрезентационни и (де)легитимационни ефекти

Миграцията на големи групи от бежанци, бягащи от война и конфликти в което и да е общество, независимо от нейната специфика, притежава свойството да полемизира публичния дискурс и както казва Зигмунд Бауман (Bauman, 2016) да активира „телевизионни предавания, вестникарски заглавия, политически речи и туитове в интернет – съсредоточие и отдушник за обществени тревоги и страхове... постоянно да говорят за „миграционна криза“ (р.7). Разбира се това има своите основания, доколкото миграционните кризи, често се явяват изпитание за солидарността в едно общество, която в условията на големи миграционни потоци трудно може да бъде генерирана, както по механични, така и по органични пътища, казано в термините на Емил Дюркем (Durkheim, 2002). Липсата на солидарност в едно общество по правило притежава потенциал да канализира социално напрежение и да обособява отношения, в които „социалната заедност“ по израза на Макс Вебер (Weber, 2017) става невъзможна, поради проникването на „политическото“ в смисъла на Карл Шмит (Schmitt, 2008), което конституира отношението „приятел-враг“, отношение на отричане на другостта.

Това, което е във фокуса на внимание в този текст обаче не са нито бежанците, нито миграционни процеси сами по себе си, а интеграционният процес на бежанците, разглеждан като съвкупност от практики, в рамките на цялостна политика. Фокусът на изследването попада над въпроса дали тези практики биват легитимирани или делегитимирани в рамките на това, което разглеждам като „алтернативни медийни дискурси“, доколкото именно легитимността на тези политики е в основата на тяхното провеждане и възможността за подобряване на жизнените шансове за социално включване на засегнатите от военни действия общности.

Теоретична рамка

Дискурсът като теоретичен конструкт е един от най-проблематичните термини в социалните науки, като неговата интерпретация често може да предизвика объркване. Британският учен Норман Феърклаф (Fairclough, 2006) отбелязва по темата, че „дискурсът е трудно понятие до голяма степен, защото има толкова много противоречиви и припокриващи се определения, формулирани от различни теоретични и дисциплинарни гледни точки“ (р. 3). В същата линия мисли и Сара Милс (Mills, 2001), според която дискурсът „не може да бъде прикован към едно значение, тъй като има

сложна история и се използва по различни начини от различни теоретици“ (р. 6). Доколкото тук целта ми не е да проблематизирам концепта, само ще отбележа, че „в превод от френски discours означава слово, разказ“ (Dzhonev, 2015, р. 102). В началото на XX в. авторите свързват термина и го използват най-вече по отношение на езика и езиковите структури, докато във втората половина на XX в. започва все по-интензивната му употреба в контекста на обществото и навлизането му в областта на социалните науки. Ключови и основополагащи за този процес се оказват работите на Мишел Фуко (Foucault, 1996). Не буди изненада и факта, че с нарастващата „медиализация на обществото“ (Peicheva, 2013) изучаването на дискурса добива все по-голяма популярност сред социалните учени. Моята употреба на понятието „дискурс“ е в унисон с употребата на същото понятие от един от най-фундаменталните изследователи в областта - Норман Феърклаф (Fairclough, 1995), доколкото разглеждам дискурса едновременно „като социално действие и взаимодействие“ и „като социална конструкция на реалността, форма на знание“ (р.18).

Друга теоретична постановка, въз основа на която е конструиран настоящият текст се базира, от една страна, на разбирането на Стюърт Хол (Hall, 1980) за масовата комуникация не просто като процес на обмен на информация и съобщения, а като процес, който има отношение към структурите на господство в едно общество. В своята работа относно телевизионния дискурс, Хол показва нагледно как медиите могат да произвеждат идеологически и хегемонно конструирани съобщения, чрез кодиране на „предпочитано значение“ (Staevska, 2008), които съобщения, четени по определен начин могат да обслужват дадена хегемонна структура, или пък, от друга страна, да я поставят под въпрос.

Доколкото се изследват форми на алтернативно говорене, които се разгръщат под формата на дискурс(и), основополагащо е разбирането за репрезентативните свойства на дискурса в контекста на теорията на Мишел Фуко (Foucault, 1996), който го представя като „практики, които системно образуват обектите, за които говорят“ (р. 58) и „ансамбъл от изкази, които се подчиняват на една и съща система за образуване“ (р. 125) разбиране, което той разгръща в неговия „археологически“ период. Още по-фундаментално е разбирането на Фуко от неговия генеалогически период, според което „дискурсът провежда и произвежда власт, той я усилва, но също я подкопава, излага я на опасност, прави я уязвима и позволява тя да бъде възпрепятствана“ (Foucault, 2019, р. 144). В този смисъл изследването на комуникационните практики в настоящата студия

проследява какво е действието на изследваните дискурси по отношение на структурите на доминация и по-конкретно към способността на държавата да налага политики в областта на адаптацията и интеграцията на бежанци.

В настоящата част от текста е необходимо да се кодифицира и разбирането ми за „алтернативни дискурси“. Трябва да отбележа факта, че то е инспирирано най-вече от някои текстове на Мишел Фуко по проблема (Foucault, 2016), въпреки, че алтернативните дискурси, в много измерения се мислят, както показвам и в логиката на социологията на Пиер Бурдийо. И все пак преди да премина директно към въпроса ще изложа една теза на Жил Делюз и Феликс Гатари (Deleuze & Guattari, 2009), теза която ще послужи като една макро рамка за осмисляне на алтернативните дискурси. „Сегментирани сме отвсякъде и във всички посоки“ твърдят Делюз и Гатари (р. 285).

Изучавайки социалната циркулация на дискурсите, Мишел Фуко забелязва тази характеристика на социалния живот. За Фуко няма колебания, че дискурсите са сегментирани в известна степен. В своя курс от лекции в Колеж дьо Франс от 1975-1976 г. Фуко (Foucault, 2003) констатира, че е налице нещо, което той нарича „бунт на подчинените знания“ (р.22). Подчинените знания той дефинира като „поревица от знания, които се оказаха дисквалифицирани като неконцептуални знания, като недостатъчно развити знания, първични знания, йерархично низши знания, намиращи се под изискваното равнище за познание или научност“ (р. 22-23). Именно в тази перспектива се разгръща и моето разбиране за алтернативните дискурси – като подчинени дискурси, които извън аномични и проблемни ситуации са отхвърляни и пренебрегвани в институциите и публичната сфера, като ненаучни, неразвити, неприети и т.н. Няколко години по-рано, отново в Колеж дьо Франс, френският социален философ дефинира механизмите на сегментиране на дискурса.

Той твърди, че „във всяко общество производството на дискурса е едновременно контролирано, подбирано, организирано и разпространявано от известен брой процедури, които имат за цел да овладеят силите и опасностите му, непредвидимото му събитие, да се освободят от тежката му, отблъскваща материалност“ (Foucault, 2016, р. 47). Тук представям само трите форми на изключването, като основна процедура, чрез която дискурса бива сегментиран.

Фуко отбелязва факта, че обществата по принцип са конструирани по начин, че в тях не е позволено да се говори за всичко и не всеки може да говори за всичко, което индикира за действието на „забраната“, като форма на изключване. Фуко свързва

забраната с обособяването на забраненото слово, от една страна. Ние ясно можем да видим как в тоталитарни, авторитарни и въобще в репресивни режими тази система на изключване действа, но също така да посочим, че това е валидно преди всичко за публичната сфера. В частната сфера, обаче забраненото слово се реализира като пълноценен дискурс, като един алтернативен дискурс, на този който го забранява. Както показва Георги Лозанов (Lozanov, 2007) „една от основните роли на партийната идеология, разглеждана като метадискурс се свежда до това да функционира като „дискурсивна полиция за останалите дискурси“ (р. 165), но също така, бидейки „дискурсивна полиция“ е необходимо да се каже, че функционирайки по този начин, то тя неизменно и създава едно нормативно пространство за това, което може и не може да бъде казано, т.е. тя забранява. В този смисъл дискурсът на дисидентите, който по правило се разгръща в частната сфера и в много редки случаи в публичната (най-вече маскирано) се явява като алтернативен политически дискурс за обществото, в което функционира.

Вторият принцип на изключване (може да бъде наречен и принцип на сегментиране на дискурса), който Фуко (Foucault, 2016) извежда се основава на разделянето на „нормалното“ от това, което е извън нормите, т.е. от „патологичното“ и последващото отхвърляне на патологичното („разделяне и отхвърляне“).

Фуко (Foucault, 2016) мисли за тази процедура на изключване в логиката на дихотомията „разум-лудост“, и в частност чрез тяхното противопоставяне, като твърди следното:

От дълбините на Средновековието лудият е онзи, чийто дискурс не може да се разпространява подобно на другите: случва се словото му да се смята за никакво и неслучило се, без истина и без значение, без да може да бъде освидетелствано, без да е в състояние да потвърди дадено действие... (р. 47)

И днес могат да бъдат наблюдавани примери за действието на тези процедури – често днес се говори за „алтернативни медии“, „алтернативни истини“ „алтернативни гласове“, и т.н., обикновено в контекста на това, че не са били чути и т.н. по отношение на някакво политическо или друго значимо събитие например.

Третата форма на изключване на конкурентни дискурси, т.е. на сегментиране, казано в термините на Делюз и Гатари (Deleuze & Guattari, 2009), или още по-конкретно на обособяване на алтернативни дискурси се базира на разграничаването на „истинно“

от „грешно“, олицетворявайки една „воля за истина“, като трябва да се подчертае, че Фуко мисли истината като социален продукт, т.е. нещо, което подлежи на обществено производство (Mills, 2001). Според него това е най-мощната форма на изключване, която често въплъщава в себе си другите две, придава им статус, посредством институции, ангажирани за производството на истина. „Тази воля за истината, тъй както другите изключващи системи, се поддържа от институционална опора: тя е едновременно подсилвана и водена от огромна съвкупност от практики като педагогиката разбира се, но и системата на книгите, издаването, библиотеките, ... лабораториите днес“ (Foucault, 2016, pp. 50-51). От гледна точка на виждането на Фуко за истината и на спецификата на самата процедура по изключване, може да се твърди, че сегментирането на дискурса, което се извършва с нея предполага отхвърлените като „грешни“ дискурси (респективно и подчинени) да циркулират като „алтернативни истини“ - дискурсът за плоската Земя, като че ли е най-показателен в това отношение.

За да онагледя най-ясно това, което разбирам под „алтернативни дискурси“ (в поне едно от измеренията) ще използвам примера на Норман Феърклаф (Fairclough, 2006), с който експлицира факта, че „дискурсът за „медицинска наука“ в момента е доминиращ в практиката на здравеопазването, въпреки че контрастира с различни холистични „алтернативни“ дискурси (напр. тези на хомеопатията и акупунктурата), както и с популярните „народни“ дискурси“ (р. 3). Тук се вижда, че алтернативността се разгръща в контекста на конкуренцията между агенти, т.е. конкуренция за участие в социално „поле“, в термините на Пиер Бурдийо (Bourdieu & Wacquant, 1993), които агенти реално са признати като медици и такива, които не са. С други думи съвсем накратко може да се заключи, че на входа на социалните полета, където се определя дали някой принадлежи към едно поле (т.е. дали е медик или не в случая) се случва това обособяване на алтернативни дискурси. Дискурсът на здравеопазването в публичната сфера се оказва, че е монополизиран от дискурса на медиците, на фармацевтите и т.н., т.е. този на медицинската наука, на химията и т.н., но въпреки това дискурсът на здравеопазването се среща и в неговите алтернативни форми, като „подчинени знания“ (като дискурс на народната медицина, дискурс на хомеопатията и т.н.), чийто производители също имат претенции това да бъдат дискурси на здравеопазването. Характерното за тези дискурси е, че те наистина функционират като такива, но на неформални медицински пазари. Институциите на здравеопазването в своите действия мобилизират предимно, основно и по правило дискурса на медицинската наука, като

резултат от „режима на истина“ (по Фуко), който действа в обществото, но обособяването на алтернативни форми на медицина (хомеопатия, народна медицина, акупунктура и т.н.) и свързаните с тях дискурси генерират, поддържат и разпространяват алтернативните дискурси на здравеопазването, независимо от тях.

Обяснението на алтернативните дискурси в контекста на „полето“ има много важни измерения. От една страна е важно, защото показва, че промените в структурата на социалните полета могат доведат до признаването (официализирането) на алтернативните дискурси (дискурсът за плоската Земя е бил доминиращ в миналото, но след като Галилей проблематизира темата, той бива бавно изместен от тази позиция, именно, поради трансформациите в научното поле). От друга страна, може да се подчертае техният характер – алтернативни дискурси оспорват установените вярвания, те са хетеродоксални дискурси (в полето на здравеопазването може да се наблюдават различни измерения на оспорването на научните подходи през различните алтернативни дискурси) или още дискурси на ересите. И още една характеристика, която ми се иска да отбележа, отново от гледна точка на ситуирането на алтернативните дискурси в различни полета – те са дискурси, които обикновено се подеват и произвеждат от доминирани в различните социални полета агенти. Примерът с дисидентите е красноречив, а също така народните лечители, различните „шамани“, „врачки“, „баячки“ и т.н. са агенти, които не са включени (поне в модерните общества) в полето на здравеопазването. Функционирането на еретичния дискурс Пиер Бурдийо (Bourdieu, 1991) описва по следния начин:

еретичният дискурс трябва не само да помогне за прекъсване на придържането към света на здравия разум чрез публично прокламиране на скъсване с обикновения ред, той трябва също така да произведе нов здрав разум и да интегрира в него предишните негласни или потиснати практики и преживявания на цяла група, влагайки им легитимността, предоставена чрез публично изразяване и колективно признание. (p. 129)

В този смисъл алтернативните дискурси могат да се характеризират като: 1) Подтиснати и отхвърлени от институциите дискурси; 2) Дискурси произвеждани от агенти и групи, които са доминирани в социалните полета и в известна степен маргинализирани; 3) Дискурси, които оспорват определени аспекти на социалния ред; 4)

Дискурси, чиято функция е да наложат нов социален ред в определена област на обществения живот; 5) Дискурси, които потенциално могат да бъдат официализирани и признати. Това, което трябва да се отбележи тук е, че алтернативите дискурси, така както са разгледани, са по-скоро „чисти форми“, „идеални типове“, в смисъла, в който ги употребява Макс Вебер (Weber, 2019), като например при типологизацията на видовете господство и легитимност.

Прегледът на досега дефинираната проблематика дава основания да се заключи, че комуникационните практики могат да се мислят от гледна точка на структурите на доминация в едно общество, могат да се мислят като част от процес, който се реализира езиково, под формата на дискурс, който както показва Фуко може да стабилизира или дестабилизира тези структури. Доколкото изследването, което представям тук разглежда доминиращата позиция на държавата по отношение на миграционните процеси спрямо други агенти и институции, и в частност по отношение на реализацията на политиката за приемане и интеграция на бежанци (адаптация и интеграционна политики), то последният аспект от теоретичната рамка на изследването се състои в механизмите, по които тази структура се стабилизира и/или дестабилизира. Те се обективират в моделите на (де)легитимация на тази структура, посредством извършване на (де)легитимация на практиките, които я съставляват.

В своята книга „Дискурс и практика“ Тео ван Луюен (van Leeuwen, 2008) се възползва в оптимална степен от възможността, която му предоставят идеите на Питър Бъргър и Томас Лукман (Berger & Luckmann, 1991) относно легитимацията, които твърдят, че „конструкцията на легитимациите е изградена върху езика и използва езика като свой основен инструмент“ (р. 82). На този фон ван Луюен представя типология, състояща се от 4 основни типа легитимации, които се реализират дискурсивно, като „тези форми на легитимация могат да възникнат поотделно или в комбинация. Те могат да бъдат използвани да легитимират, но и да делегитимират, да критикуват“ (van Leeuwen, 2008, р. 106). В унисон с тезата на Бъргър и Лукман, че „легитимацията не само казва на индивида защо той трябва да извърши едно действие, а не друго; тя също така му казва защо нещата са такива, каквито са.“ (Berger & Luckmann, 1991, р. 111) ван Луюен извежда своите 4 основни типа легитимационни процедури. За него „легитимацията, накрая, дава отговор, понякога изрично, понякога по-заобиколно, на въпроса „Защо“ – „Защо трябва да правим това?“ и „Защо трябва да правим това по този начин?“ (van Leeuwen, 2007, р. 93)

В този смисъл, чрез синтез най-вече на работите на Вебер (Weber, 2019), Бъргър и Лукман (Berger & Luckmann, 1991) и Хабермас (Habermas, 1992) в областта на проблематиката, посветена на легитимността и легитимацията, ван Люен (van Leeuwen & Wodak, 1999; van Leeuwen, 2007; 2008) извежда и обяснява своите четири основни модела на легитимация (които тук само маркирам), основаващи се на: 1) оторизация (упълномощаване), която може да бъде по силата на авторитета на личността (например на родителя), по силата на авторитета на експертите, по силата на авторитета на определен ролеви модел, като оторизирането също така може да бъде неперсонално, т.е. по силата на закона, на институциите и т.н., а също така може да се реализира и по силата на традицията и по силата на конформността; 2) морална оценка, която се състои във факта, че при нея се препраща към системи от ценности в процеса на легитимация, т.е. социалната практика се легитимира от гледна точка на нейната съвместимост с ценности и морални норми - под формата на оценка, абстракция и аналогии; 3) рационализация, която като модел винаги легитимира действията от гледна точка на позоваването на определени цели и знания, която се среща под две основни форми инструментална рационализация и теоретична рационализация, които имат свои подвидове; 4) Митопезис, който представлява тип „легитимация, предадена чрез разкази, чиито завършеци възнаграждат законните действия и наказват нелегитимните действия“ (van Leeuwen, 2008, p. 106). Необходимо е да се отбележи, че според ван Люен легитимиращият характер на дискурса може да се прояви и по още два начина - на мултимодално ниво, т.е. „визуално, или дори музикално“ както и чрез контекста, който е вписан в определен текст (van Leeuwen, 2007, p. 107).

Методология

Изследвани са публикации от 5 български онлайн медии, които отразят темата за миграционния процес на бежанци от Сирия и Украйна, които генерират (и) алтернативно говорене (дискурс) по темата за тяхната интеграция и приемане. Изведени са 5 критерия за избор на 5 медии. Първи критерий е „онлайн базирана медия“. Всички включени медии са базирани в интернет пространството. Втори критерий е „новинарски сайтове“ - медии, които генерират основно новинарско съдържание. Трети критерий - статии с алтернативно говорене по отношение на бежанските вълни от Сирия и Украйна. Четвъртият критерий е „разпознаваемост на медиите“ с два подкритерия - медии с висока обществена разпознаваемост – 2 медии (Pik; Epicenter); и медии с по-слаба разпознаваемост – 3 медии (ONovini; Novinite pod lupa (lupa); The Bulgarian Times). Пети

критерий – класирани по данни на платформата Алекса към месец февруари 2021 (e-vestnik, 2021) като в този критерий се съдържат 2 други подкритерия (медии с класиране в топ 200 на класацията – 2 медии; медии с класиране след топ 500 на класацията – 3 медии).

Използваният метод е дискурс анализ на медийни публикации. Извадката включва 12 броя медийни публикации, които имат отношение към процеса на миграция на сирийски и украински бежанци, които са селектирани в рамките на две подизвадки, всяка от които съдържа по 6 публикации.

Подизвадка 1 се формира от 6 бр. публикации за бежанската вълна от Сирия, като извадката е структурирана въз основа на 3 категории: първата категория се отнася до „период на публикуване на материала“, който съдържа в себе си три категориални признака. Първият категориален признак е „материали публикувани до 2015 г.“, като за него е определена квота от 2 публикации. Вторият категориален признак е „материали публикувани от 2016 г. до 2017 г.“, като за него е определена квота от 3 публикации. Третият категориален признак е „материали публикувани след 2017 г.“, като за него е определена квота от 1 публикация. Втората категория е „размер на публикацията“, като в нея са включени 3 категориални признака: 1) публикации до 1000 символа с интервалите - 2 бр.; 2) публикации, между 1000 и 2000 символа с интервалите – 3 бр.; 3) публикация над 2000 символа с интервалите – 1 публикация. Третата категория е „наличие на (де)легитимационен потенциал на публикацията“, съгласно формите, посочени в теоретичната рамка на изследването – 6 бр.

Подизвадка 2 се формира също от 6 бр. публикации за бежанската вълна от Украйна, като извадката е структурирана въз основа също на 3 категории. Първата категория се определя като „период на публикуване на материала“, която съдържа в себе си два категориални признака. Първият категориален признак е „материали публикувани през месец март 2022 г.“, като за него е определена квота от 3 публикации. Вторият категориален признак е „материали публикувани през месец април 2022 г.“, като за него е определена квота от 3 публикации. Втората категория, подобно на подизвадка 1, също е „размер на публикацията“ като в нея са включени 3 категориални признака: 1) публикация до 1000 символа с интервалите - 1 бр.; 2) публикация, между 1000 и 2000 символа с интервалите – 1 бр.; 3) публикации над 2000 символа с интервалите – 4 бр. Третата категория в подизвадка 2 е „наличие на (де)легитимационен потенциал на публикацията“, съгласно формите, посочени в теоретичната рамка на изследването – 6

бр. В текста са изследвани ефектите, които медийните публикации произвеждат с фокус репрезентациите на социалната реалност и процедурите за (де)легитимиране, като достоверността, обективността и валидността на информацията не е предмет на анализ и оценка.

За разлика от други методи за анализ на данни, дискурсът анализът дава свобода на изследвателя по отношение на подхода, което може да представлява както риск, поради липса на достатъчна кодификация на различните етапи на изследването, така и преимущество от гледна точка на разнообразието от изследователски стратегии, които могат да бъдат предприети. Според утвърдените автори в областта на дискурс анализа съществуват „поне петдесет и седем различни начина за извършване на дискурс анализ“ (Marvasti, 2004, p. 107). В настоящия случай аз се придържам към традициите на критическия дискурс анализ (КДА) и в частност към рамките на утвърдения триизмерен модел за анализ на дискурса, концептуализиран от един от живите класици в областта - Норман Феърклаф (Fairclough, 1995; 2006). Неговият модел се характеризира с това, че кодифицира всяко едно ниво на анализ, което предполага наличие на стандарти за методическа строгост. С оглед на целта на изследването анализът се концентрира над първото и третото измерение от модела на дискурс анализа, предложен от Норман Феърклаф.

На първото ниво на анализ, в унисон с разбирането на Феърклаф, дискурсът се разглежда в измерението му на текст. В тази част от анализа фокусът попада върху езиковите структури. Анализът на алтернативните дискурси за бежанските вълни от Сирия и Украйна се обективира в дескриптивен анализ на идентифицираните текстове, като те „могат да бъдат писмени или устни, а устните текстове могат да бъдат само изговорени (радио) или устни и визуални (телевизия)“ (Fairclough, 1995, p. 57). Анализът на езика в концепцията на Феърклаф не се ограничава до анализ на думите, а комбинира както този аспект, така и анализ на езикови структури, които са по-големи от едно изречение – изречения, абзаци и т.н. При анализа на медийно съдържание Феърклаф постулира, че дискурс анализът в измерението на дискурса като текст, трябва да включва и „анализ на фотографски изображения, оформление и цялостна визуална организация на страниците и анализ на филми и звукови ефекти“ (p. 57).

И като най-важното, на което искам да акцентирам в тази част от студията – анализът на текста предполага той да се разгледа в разбирането, което Феърклаф му придава, а именно като структура с множество функции. В този смисъл той надгражда

усилията на Халидей, идентифицирайки три основни функции на текста – идентичностна функция, релационна функция и идеационна функция.

Ферклаф (Fairclough, 2006) описва и разграничава трите типа функции по следния начин:

Идентичностната функция е свързана с начините, по които социалните идентичности се установяват в дискурса, релационната функция с начина, по който социалните отношения между участниците в дискурса се осъществяват и договарят, идеационната функция с начините, по които текстовете означават света и неговите процеси, образувания и отношения. (р. 64)

Трябва да се отбележи и това, че Ферклаф свежда „идеационната функция на езика е неговата функция при генерирането на репрезентации на света“ (Fairclough, 1995, р. 17). С оглед на изследователските ориентации в настоящото изследване е предприет подход, в който в рамките на първото ниво на анализ се идентифицират репрезентациите на социалната реалност (идеационна функция), които се разгръщат в изследваните текстове.

В третото измерение, съгласно модела на анализ, който предлага Ферклаф и напълно в унисон с него се проследява „естеството на социалната практика, от която дискурсивната практика е част, което е основа за обяснение защо дискурсивната практика е такава, каквато е; и ефектите от дискурсивната практика върху социалната практика“ (Fairclough, 2006, р. 237). Основният фокус тук попада над (де)легитимиращия характер на дискурсивните практики по отношение на държавните политики, свързани с бежанските вълни от Сирия и Украйна.

Дискусия и анализ

Идентифициране на модели на конструиране на алтернативни дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна

Репрезентациите на социалната реалност, които са идентифицирани в рамките на изследваните текстове, са в основната на конструкцията на репрезентационните модели, които са изведени и онгаледяват техния състав и структура. Моделите на репрезентация, които са изведени в този текст не съставляват всички възможни форми на алтернативно говорене за бежанците и бежанските вълни. Като цяло моделите на конструиране на алтернативни дискурси за бежанците и недокументираните чуждестранни граждани

могат да се развият в различна степен и посоки в зависимост от множество фактори – могат да се основават както на (експлицитно) релгиозно отхвърляне, например, така на расово, а също така и на други подобни стигматизации.

Значимото в случая, е че идентифицираните тук модели могат да бъдат забелязани и на други места, както в публичната (най-вече в анонимични и проблемни ситуации, кризи и т.н.), така и в частната сфера, в речите на политици например, на обществени фигури, в съдържанието на други медии, в разговор между приятели и др., а също така, че това са модели, които разкриват характера на алтернативните дискурси, които са в центъра на внимание в това изследване по отношение на процесите (де)легитимация на интеграционни и адаптационни политики.

Тези модели не са никакви генерални и представителни обобщения на медийното съдържание на горепосочените медии или още по-малко от медиите в страната въобще. Подобни заключения могат да се валидират само в рамките на изключително мащабни изследвания. Изначално условие е тук да се идентифицират текстове с алтернативно говорене по изследваната тема, за да могат да се изследват най-вече ефектите от него, но също така и логиката (т.е. спояващото „вещество“ на тези модели), която стои зад тяхното конструиране. В този смисъл както анализът ясно показва основната логика, която стои зад изграждането на алтернативни дискурси за бежанските вълни от Сирия и Украйна в най-общ план е сведена до компрометиране на бежанците и миграцията като цяло. Именно поради това и избраният метод за анализ е дискурс анализ, а не контент-анализ, защото приоритетно усилията са насочени не към това да се проследи какво медиите казват, а когато казват нещо определено, то как езиково се конструира казаното и какви са (някои от) социалните ефекти, които се пораждат в резултат на това говорене. С други думи целостта на медийното съдържание не е проблемът, който се изследва тук (и респективно заключения от рода на това, че медия „Х“ говори по един начин по темата на изследването, а медия „У“ по друг), а по-скоро установяване на определени социални ефекти в резултат от наблюдение и анализ от фрагменти (отделни статии), в които се наблюдава алтернативното говорене, което възниква в контекста на бежанските вълни от Сирия и Украйна.

Както по-нагоре бе казано, разкритите модели представляват само една от формите, в които се разгръща информационното отразяване на двете миграционни вълни от една страна и около, които форми се разгръща публичния дебат относно формулирането на политики към бежанци и мигранти, бягащи от война, но разкриват

специфична логика, която стои зад конструирането на тези дискурси и която е важно да бъде експлицирана. Също така искам да покажа, че тези форми имат определени социални ефекти, които по-късно в анализа се разглеждат в перспективата им на (де)легитимирането на управленчески практики и държавни политики, свързани с приемането и интеграцията на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани, т.е. като ефекти, които в крайна сметка водят до ограничаването на възможностите на държавата да има легитимни основания да провежда такива политики.

Основните ориентации относно моделите на конструиране на алтернативни дискурси за бежанската вълна от Сирия по отношение на репрезентациите се разгръщат в няколко по-значими пункта. От гледна точка на бежанската/мигрантската вълна от Сирия може да се отбележи, че са налице следните модели, по които тя се репрезентира:

- Модел 1: Миграцията като непринудително явление с икономически характер;

Този модел на репрезентация, който се откроява, се базира на първо място на това, че миграцията на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани се представя като свободен избор. Това се случва чрез няколко основни стратегии. От една страна мотивите за принудителния характер на миграция, които са свързани с наличието война не се експлицират. Съществуването на война в Сирия и респективно и принудителния характер на миграцията, бива практически премълчан в публикациите, които са предмет на анализ в текста.

От друга страна, по отношение на субектите на миграцията, може да се отбележи, че като цяло те се репрезентират преобладаващо като мигранти, а не като бежанци. Това предполага на тях да се гледа като на хора, които доброволно напускат страните си в стремеж (най-вече) за по-добър живот от гледна точка на икономически стандарт, а не на хора, в чиято страна се разгръщат военни действия, които пряко застрашават тяхното, здраве, живот и сигурност.

Последният пункт, на който този модел се опира се състои в това, че се репрезентира, че в етническия състав на бежанците/мигрантите сирийските граждани са малцинство спрямо останалите етнически групи, които мигрират (афганистанци и др.). Това залага (макар и имплицитно) тезата, че миграционната вълна е провокирана не от война, а поради икономически съображения, доколкото арената, в която най-интензивно се разгръщат военни действия е Сирия.

- Модел 2: Бежанците/мигрантите, като източник заплаха за социалния ред и сигурност (Бежанците като девиантни субекти);

Този модел на репрезентиране се състои във факта, че е конструиран от създадените чрез дискурса представи за социалната реалност, в която бежанците и недокументираните чуждестранни граждани са обозначени в ролята им на девиантни субекти, нарушаващи социалния ред и норми. Налице са множество репрезентации, които индикират за това, че сирийските бежанци са извън социалните норми, като те са представяни като носители на инфекциозно заболяване и причиняващи зараза; генератори на социални проблеми; като завоеватели на чужди територии и незаконно пребиваващи в страната и т.н.

- Модел 3: Бежанците, като привилегирована в обществото група

Налице са и няколко текста, които преобладаващо репрезентират бежанците от Сирия, като привилегировани в обществото групи, като привилегиите, които им се приписват винаги се репрезентират, за сметка на етнически доминиращите общности (един случай е относим за българска етническа общност и един за унгарска такава). Тук идва ред да изпреваря анализа и да кажа, че макар и да не е изключително интензивно и експлицитно застъпен този модел на репрезентация се обособява и при анализа на алтернативния дискурс за бежанската вълна от Украйна, което показва, че моделите на конструиране на алтернативните дискурси относно двете бежански вълни следват определена и идентична в известна степен логика на конструиране.

Основна характеристика на идентифицираните модели на репрезентация се явява, че бежанците и недокументираните чуждестранни граждани са репрезентирани в социално неприемлива перспектива – като девиантни субекти, чийто действия, не само влизат в конфликт в социалните норми, но и представляват опасност за обществения ред и сигурност. В допълнение на това може да се отбележи, че се репрезентира, че присъствието на тези хора в страната няма никакво валидно основание. За разлика от това, обаче всички перспективи, свързани с цялата житейска драма, която прониква в живота на бежанците и недокументирани чуждестранни граждани, които перспективи биха провокирали по-голяма солидарност и разбиране остават премълчани и скрити за аудиторията.

Последното нещо, което се налага да се констатира е, че в перспективата, от която се репрезентират бежанците и недокументирани чуждестранни граждани практически не прави разграничение между тези, които могат да докажат статута си на бежанци, тези,

които са бежанци, но не могат да го докажат по различни причини и незаконните имигранти, които се възползват от бежанската вълна, за да влязат по-лесно в пределите на европейските страни. Честата употреба на „бежанци“ и „мигранти“, като взаимозаменяеми названия от една страна, оспорването на бежанския статут на бежанците и често изричното представяне на бежанците/мигрантите като девиантни субекти, практически не позволява да се очертае граница, която да разграничава тези групи и, която да може да служи като маркер, който да легитимира определени политики за интеграция и адаптация на тези, които имат право и следва да се третира като бежанци, а по-скоро функционира по начин, по който бежанците се приравняват към мигранти. Много показателна е една от публикациите, в която дори тези граждани, които имат документи и могат да докажат, че са бежанци, а не незаконни имигранти се репрезентират като хора, които трябва да бъдат наблюдавани и надзирани (т.е. като потенциални нарушители на социални норми, като потенциални девиантни субекти).

Моделите, по които алтернативният дискурс относно бежанската вълна от Украйна бива конструиран наподобяват изключително много (като същност) на вече описаните модели относно бежанската вълна от Сирия. Два са по-откритите модела на репрезентация:

- Модел 1: Бежанците, като привилегирована в обществото група;

Този модел на репрезентиране на бежанците от Украйна е най-силно застъпен, като се основава на множество и различни репрезентации, които индикират за това, че те са привилегирована в обществото група. Характерни репрезентации за този модел са тези, които представят бежанците едновременно като хора които са богати, но и в същото време като субект на получаване на социални помощи и привилегии; като група, която получава абсолютно безплатно включване в здравната система, за сметка на българското население, като група, която се ползва от безплатно настаняване в българските хотели и т.н.

- Модел 2: Бежанците, като източник на заплахата сигурността (бежанците като девиантни субекти)

Този модел е конструиран по абсолютно идентичен начин спрямо втория модел на репрезентация на бежанската вълна от Сирия, който бе експлициран по-рано в текста. И тук бежанците са означени като девиантни агенти, действащи извън социалните норми. Изключително мощни са репрезентациите, които отъждествяват украинските бежанци, като носители на инфекциозни заболявания, но също така и като извършващи

действия, които ощетяват българските хотелиери, които ги настаняват. С други думи този модел конституира ролята на бежанците в контекста на заплахата на здравната и икономическата сигурност в българското общество.

Тук може да се отбележи, че наличието на война в Украйна, макар и да не се манифестира явно, все пак бива експлицирано, а бежанците в много по-голяма степен, (спрямо алтернативния дискурс за бежанската вълна от Сирия) биват третираны от медиите, именно като бежанци, а не като „мигранти“, въпреки, че са налице и няколко репрезентации, които оспорват този им статут. Тази липса на хомогенност по отношение на репрезентативните структури, които се генерират стои зад решението ми да не изведа отделен модел на репрезентация, който е аналогичен на първия идентифициран по отношение на бежанската вълна от Сирия, т.е. модел, който репрезентира миграцията като неоснователна практика. Самият факт, че следи от такъв модел са налични, обаче, дава основание да се заложи хипотезата, в пределите на социалната реалност, вероятно подобен модел се разгръща.

Характерното за моделите на репрезентация в случая е, че доминиращо се представят социално неприемливи характеристики на бежанците, а именно като незаслужили социалните и здравните привилегии, които получават, като генериращи различни рискове икономически и социални рискове, като агенти, като причинители на проблеми за бизнеса, като девиантни субекти и като носители на инфекциозни заболявания и потенциални източници на зараза за членове на българското общество.

Анализ на репрезентациите във връзка с бежанската вълна от Сирия

В анализа на репрезентациите, които се разгърнати в Текст 1 (виж Текст 1 в Приложение №1) се констатира, че бежанската вълна е индиректно свързана с проблема относно миграцията на сирийските бежанци, но в много голяма степен разкрива един специфичен модел на конструиране на текстове по темата, доколкото почива на дистанциране (по принцип) от бежанците и изразяване на отношение към неприемането им, поради факта, че е налице социална несправедливост (в случая) към българска общност.

Анализът на репрезентациите, който е развит в първата изследвана публикация задава няколко картини на социалната реалност, които могат да бъдат идентифицирани – от една страна се репрезентира наличието на политически проблем по отношение на държавната политика към една българска общност, ситуирана извън пределите на България (граждани, които са „изоставени от българското правителство“). Директното

препращане към правителството показва, че медията го ситуира като основен отговорник за това положение. Друга репрезентация, която се разгръща е че представителите на тази общност не са защитени („искаме да бъдем защитени“), а от друга страна се репрезентира и волята за интеграция на бежанците („нашите мекерета искат да приемат бежанци“). Съюзът „а“ идва да подчертае връзката между двете изречения и да обособи волята за интеграция на бежанци като контрапункт на грижата за българските граждани в Бесарабия, като практика. В допълнение на това се открива и още една плоскост на репрезентацията на база презумпция, а именно, че отговорните за формулирането на демографската и външна политика пренебрегват българските общности за сметка на други етнически такива.

От друга са идентифицирани репрезентации и на социални актьори. В най-общ план етническата общност, живееща извън България е представена като много силно свързана с българските традиции, обичаи, фолклор, т.е. като патриоти и родолюбци („поддържат неугасващата жарава на Българския дух“), което се явява метафора за това да се експлицира тяхната свързаност с България. Политиците от друга страна са представени по съвсем различен начин. Тук задълбоченият дискурс анализ трябва да открие, че класификацията „мекерета“ не може да се разглежда като само и единствено като обида, с която да бъдат засегнати политиците. Френският социолог Пиер Бурдийо (Bourdieu, 1996), твърди че „всички агенти в дадена социална формация споделят набор от основни схеми на възприятие, които получават наченки на обективизиране в двойките антагонистични прилагателни, които обикновено се използват за класифициране и класиране на хора или обекти в най-разнообразни области на практиката“ (р. 468). За Бурдийо класификациите функционират и като принципи на класиране, т.е. на съотнасяне към някакъв социален порядък, в който порядък на двата полюса стоят елитът и масите. В този смисъл думата „мекере“ идва да покаже дефицита на моралните качества у политиците, които имат отношения към въпросите за миграцията и съотнасянето ѝ към ред на доминирани агенти, т.е. на негодни политици.

Процесите, които се репрезентират, дават основание да се разберат изборите, зад които стои построяването на текста. Доколкото експлицитно е показано, че българската общност в Бесарабия е изоставена от правителството не може да се каже, че процесът е номинализиран, доколкото „когато един процес е номинализиран, някои или всички негови участниците са пропуснати“ (Fairclough, 1995, р. 112). В този смисъл подчертаването на бездействието на правителството и трудностите, които българите в

Бесарабия изпитват, съвсем ясно изразява неодобрение към правителството от една страна и дефинира отговорният за така създалата се ситуация. В допълнение на това оценката за политиците от една страна, както и бездействието им по темата за българите в Бесарабия, но най-вече заклинанията, които се пораждат към тях дават да се разбере, че медията представя политиката за интеграция на бежанци като престъпна, доколкото ролята на заклинанията се свежда до въздаването на справедливост по метафизични пътища.

В Текст 2 (виж Текст 2 в Приложение № 1) първото, нещо, което е репрезентирано още в самото заглавие на текста е наличието на здравен (инфекциозен) проблем („мигрантска зараза“; „сеят краста“). Второто нещо, което става ясно от текста е, че етническата структура на бежанците не е съставена само от сирийски граждани (т.е. от тези, които би следвало да бягат от война), а и от такива на други държави (Афганистан), т.е. репрезентира се, че е налице нелегална миграция. Най-важното, обаче е, че се репрезентира, че заразата се причинява от конкретна група дейтели и то не, кои и да са, а точно тези, които не би следвало да бягат от война – граждани на Афганистан („Афганистанци сеят краста в лагерите за бежанци“). В допълнение на това същата група е представена като девиантен субект, който влиза в перманентно нарушаване на социалния ред и норми, като бива ситуиран, отново като активен участник и деятел („палят конфликтите“; чупят наред, бият се помежду си). Друга значима за анализа репрезентация е по отношение на здравния статус на афганистанските граждани, за които разбираме, че са заразно болни („почти всеки втори от тях пък е крастав“). Но както става ясно, този тип процес е показан от медията като състояние без активен деятел или събитие, което да го е предизвикало. Това не позволява да се разкрие нито причинно-следствената връзка между тяхното състояние, нито това, кой е отговорният деятел за това. В този смисъл може да се констатира, че дискурсът мистифицира и прикрива източникът и причинителя на заразата. Това е изключително важно, защото причина за заразата например могат да бъдат лошите условия, в които живеят, или последствия от войната например, както и много други фактори, които са външни на етническата група, която се разглежда в текста. Това би означавало, че мигрантите/бежанците могат да са и жертва на възникналия проблем, което предполага за коренно различен прочит на новината.

Репрезентира и се фактът, че мигрантите/бежанците са настанени в центрове за бежанци, т.е. че държавата има определено отношение към проблема, а също така и че

са от различни националности. От една страна тези аспекти на репрезентацията индикират за определено състояние – „настанени са“, докато в друг аспект, дефинирането на 946 души, които живеят в сгради с капацитет от 800 индикира за нарушаване на норма.

Изключително важно се оказва и определението на настанените в лагери за бежанци, които са обозначени като „мигранти“. Феърклаф твърди, че „значенията на думите и начина на изразяване на значенията са въпроси, които са социално променливи и социално оспорвани, и аспекти на по-широки социални и културни процеси“ (Fairclough, 2006, p. 185). Двете думи изразяват съвсем различни значения, доколкото (и)мигрантът е човек, който напуска страната си по различни причини, най-общо казано (икономически, културни и т.н.), т.е. по своя воля, докато бежанецът е онзи, който напуска, за да спаси живота си, т.е. онзи който е под пряка заплаха. Това позволява да се заключи, че зад изборите, които стоят зад реализацията на текста не стои признаването на статута на тези хора, като на такива, които са бягащи от война. Репрезентацията, в която настанените в лагери бежанци агенти са означени като мигранти (дори сирийските граждани са означени като такива) задава перспектива, че това не са хора, които търсят спасяване на живота и здравето си, а такива, които търсят по-добра работа и подобряване на своя живот от икономическа гледна точка. По този повод Теун ван Дайк (van Dijk, 2008) отбелязва, че „доверието към чужденците, потърсили убежище, може да бъде подкопано от политическия и медиен дискурс чрез назоваването им “икономически имигранти” или пък “незаконни чужденци” вместо “недокументирани” имигранти“ (p. 160).

Подходът, който представя Норман Феърклаф (Fairclough, 1995; 2006) дава възможност да се установи и репрезентацията въз основа на презумпциите, основани на „здравия разум“ които, могат да се дефинират. „Презумпциите на даден текст са важни за начина, по който той позиционира своите читатели, зрители или слушатели: как един текст ви позиционира до голяма степен е въпрос на предположенията на здравия разум, които той ви приписва“ (Fairclough, 1995, p. 107). В този смисъл е необходимо да се посочи друг аспект на репрезентацията, която е предмет на анализ се състои във факта, че и останалите етнически общности, които са настанени в централите за настаняване са заразени, доколкото налице има източник на заразата (афганистанци, които „сеят краста“) от една страна, а от друга страна близостта им във физическото пространство (животът в центрове за настаняване). Доколкото става дума за инфекциозно заболяване,

то несъмнено трябва да се отбележи, че и сирийците и останалите етнически общности се репрезентират като източник на зараза, макар и имплицитно. Именно, на базата на тази презумпция може да се установи едно от измеренията на кохерентността на текста между неговата първа и втора част.

Друг аспект от анализа на репрезентациите се състои в това, че „анализаторът не само трябва да знае какво е репрезентирано, но и каква относителна тежест или важност се придава на различните елементи в една репрезентация“ (Fairclough, 1995, p. 121). В този смисъл позиционирането на заглавието, неговото тематизиране, както и конституирането на нерегламентираните чуждестранни граждани (позиционирани в началото на текста), от които той дава информация за действията и деятелите става ясно, че репрезентациите, в които нерегламентираните чуждестранни граждани са представени като участници в нерегламентирани практики са водещите в текста, докато капацитет в местата за настаняване представлява вторичната информация в текста.

В Текст 3 (виж Текст 3 в Приложение № 1) ключовата репрезентация, която се разгръща се обективира в това, че много малка част от недокументираните, чуждестранните граждани, които влизат в ЕС са от Сирия. Това е най-видимо в самото заглавие („само 21% от бежанците са сирийци“). Друга важна информация, която се представя е, че хората, търсещи убежище не са само от сирийски произход. Такива има от Афганистан, Албания и др., което налага да се направи заключение, че съществува нелегална миграция, на хора, които не бягат от война, но се представят за такива. Сред най-важната част от анализа на репрезентациите е идентифицирането на клъстери от думи, които предполагат за това, че е зададена определена интерпретативна перспектива по отношение на дихотомията „бежанци-мигранти“. В този смисъл субектите на миграция се третираат и като „имигранти“ и, но и като „бегълци от Сирия“, докато не се третираат като бежанци, което показва, че са прикрити мотивациите им за миграция, които биха могли да бъдат породени от войната, като в същото време са експлицирани икономическите мотивации. Друга важна група от клъстери („бежанци“; „бегълци“; „мигранти“) индикира за това, че налице е сложен процес на миграция, който е обусловен от различни фактори. От друга страна сирийски граждани, които бягат от войната в Сирия са конституирани като действащи агенти, търсещи убежище („44 000 сирийци са потърсили убежище в страни-членки на ЕС“), но тук се вижда, че войната като мотив за бягство не е представена. По отношение на заглавието може да се констатира, че то също

така маскира същността на действието на бежанците (бягство от война) и неговата цел (спасение).

Най-значимите за анализа репрезентации в четвъртата изследвана публикация се състоят в това, че е налице извънредна ситуация, която се характеризира с наличието на заплаха („Извънредно“; „Става страшно“), която е най-висока в Северозападна България, доколкото именно там се намира територията на нейното разгръщане (виж Текст 4 в Приложение №1). Влизането на бежанците/мигрантите в страната, често не е безпрепятствено, а е съпроводено от нерегламентирани практики, което води до задържания. Така например се разбира от текста, че е имало и две събития на задържане на незаконно пребиваващи мигранти на територията на област Враца. Разбира се и че, хората, които се занимават с дейността по извозване на бежанци/мигранти през границата се дефинират като „каналджии“. Друга важна репрезентация, която се разкрива е, че полицията е ангажирана в значима степен с проблема. Както бе показано налице са две задържания, а също така в публикацията става ясно, че полицията е особено ангажирана с бежанския/мигрантския поток. Става ясно, че полицията извършва надзор („униформените са забелязали група съмнителни лица“). От друга страна бдителността се обективира и в регулярните наблюдения над транспортните връзки. Полицията следи „зорко“ автогарите, ЖП-гарите и пътищата, които са репрезентирани като потенциални укрития на мигранти („където могат да се укрият нелегални мигранти“). Като най-значим случай за полицейска бдителност се откроява един такъв, в който полицията установява, че двама чуждестранни граждани имат документи и статут на бежанци, освобождават ги, но след това проследяват тях и техния маршрут. Това индикира и за факта, че бежанците/мигрантите не са добре приемани и доверието към тях, дори когато имат документи, за да верифицират своя бежански статус не е високо.

Репрезентациите, които са насочени към бежанците/мигрантите са още по-важни. Именно те са определени като източник на заплахата, доколкото именно те са групата, която „залива“ Северозападна България. Практиката за укриване на бежанците от полицията се репрезентира като добре застъпена, доколкото те вече са станали „по-изобретателни в методите си да се укриват“. Това идва да потвърди факта, че механизмите за надзор са налице. От друга страна, бежанците/мигрантите се ситуират като активни агенти в нерегламентирани дейности - по нелегално влизане в страната, укриване и нерегламентирано настаняване в необитаеми къщи. С други думи

бежанците/мигрантите се репрезентират, като девиантни субекти, доколкото всичко изброено, което се извършва от тях всъщност представлява процес, в който по много начини е казано едно нещо – „бежанците/мигрантите нарушават социалните норми“. От друга страна пък полицията се ситуира като активен агент в техния надзор, проследяване, задържане и т.н., което разкрива, че двете страни не са в процес на някакво сътрудничество, като резултат от някаква интеграционна политика, а по-скоро са фракции в един процес на антагонизъм.

Важно за анализа е редуването на класификациите по отношение на чуждестранните граждани, които формират миграционния поток, доколкото текста един път дефинира тази група от агенти като „бежанци“ а друг път като „мигранти“. В този смисъл критическият дискурс анализ предполага да бъде открита не просто употреба на синоними, а стратегия за налагане на определен смислов потенциал на думите, доколкото „успехът в спечелването на приемане на определени значения на думите и на конкретното структуриране на техния смислов потенциал наистина може да се тълкува като въпрос на постигане на хегемония“ (Fairclough, 2006, p. 190). В този смисъл може да се види, че „бежанец“ се използва да обозначи, не човек, който бяга от войната, за да търси спасение, а по-скоро като „беглец“, като човек, който се крие. И не случайно се вижда, че бежанците се „крият“ (първо изречение след заглавието), се „укриват“ (второ изречение след заглавието) и са обект на проследяване и наблюдение.

Важните теми, които се застъпват в текста са посветени обаче не на действията на полицията, а на тези на бежанците, доколкото както заглавието, така и първите редове са посветени именно на тях.

В този смисъл може да се заключи, че зад изборите по отношение на отразяването на мигрантската/бежанската стоят идеологически мотивации, доколкото 1) самото явление на миграция се представя като заплахата; 2) бежанците се третираат като девиантни субекти; 3) бежанците се разглеждат като бегълци и мигранти, а не е като хора бягащи от война, което предполага за това мотивите им за напускане да не са свързани със спасяването на живота и здравето.

Репрезентациите, които могат да бъдат изведени от Текст 5 (виж Текст 5 в Приложение №1) започват с това, че в Унгария е налице проблем, свързан със замърсяването на околната среда (има „тонове боклук“). Като източник на този проблем са посочени бежанците/мигрантите, които са конституирани като активни дейтели инициатори на този процес („мигрантите оставиха след себе си тонове боклук“;

„бежанците в Унгария оставиха тонове боклук“). Друга значима репрезентация се състои във факта, че Унгария е иницирала своя политика за нелегално преминаващите границата, като се предвижда и наказание за тях („По решение на унгарския парламент от 15 септември границата от 174 километра със Сърбия ще бъде затворена със специална стена, висока три метра и половина“). Това се оценява като адекватна на ситуацията политика, на база на презумпцията, която осигурява кохерентност на текста в неговото заглавие („Унгарците отказват да са чистачи на бежанците. Прави са!“); наличието на социален проблем (тонове боклук) и законодателната инициатива на парламента. Тук може да се констатира, че бежанската/мигрантската вълна се третира като значим проблем от унгарската държава, доколкото всеки, който не може да докаже, че е бежанец подлежи на тежко наказание („всеки, който се опита да мине браздата нелегално, ще бъде осъден на три години затвор“), т.е. на затвор, а не на глоба например. Именно тази презумпция дава кохерентността на текста, като свързва двете изречения от параграфа посветен на законодателната инициатива и предвиденото наказание. Друга презумпция, която може да се заложи е, че с въвеждането на тази политика ще се намали замърсяването в страната, което е породено от бежанците. Тази презумпция задава кохерентността на текста от гледна точка на дефинирането на политиката.

Важна за анализа на репрезентациите е класификацията „чистачи“, която се използва по адрес на унгарските граждани. Тя идва да покаже едно смислово преобразуване на думата. От една страна с нея се обозначава, че налице са отношения, които възникват между унгарците и бежанците, т.е. унгарците чистят боклука, който бежанците създават, но по-важното е, че класификацията „чистачи“ се отнася към един ред на престижа на различните професии. В този ред професията на чистача предполага за подчиненост (винаги и на всички), и извършване на най-маловажните и неприятни действия. В този смисъл се репрезентира факта, че бежанците се третират като привилегирована група, на която унгарският народ е подчинен, но вече отказва да бъде такъв.

Следващата важна репрезентацията се обективира в това, че бежанския и мигрантския поток се представят като девиантна практика („нарушават суверенни граници“; „завземат площади и влакове“). В края на този анализ трябва да отбележа, че дихотомията „мигранти-бежанци“ се проявява макар и не така ярко изразена. Най-видимо това се забелязва в израза „така наречените бежанци“, където, оспорвайки битността на тази група като бежанци, се оспорва и мотивите за тяхното напускане –

бягство от война, което отново предстатява стратегия за преформулиране на смисловия потенциал на думата „бежанци“.

С оглед на гореизложеното може да се констатира, че зад изборите, които са направени за конструирането на текста, стои специфично негативно отношение към бежанците. Това в най-голяма степен проличава от факта, че: 1) войната не се експлицира като мотив за миграция, поставяйки се под въпрос бежанския статут; 2) се наблюдава одобрение на политиката за спиране на бежанската/мигрантска вълна към Унгария; 3) конституирането им като девиантни субекти и причинители на екологични/социални проблеми; 4) третирането на бежанците/мигрантите, като привилегирована група, в общество, въпреки, че в същото общество те са малцинство и без право на политическо представителство.

В текст 6 (виж Текст 6 в Приложение №1) още в самото заглавие виждаме няколко значими за анализа репрезентации. Налице е възникването на събитие, а именно заплахата („СТАВА СТРАШНО!“). Първопричината за нея са действията на бежанци, които се репрезентират (и тук) като завоеватели („ни превземат“). Това означава и, че заплахата е общовалидна за цялата държава от една страна. Доколкото смисловият потенциал на думата „превземане“ на територия, обикновено се асоциира с нейното подчиняване/окупиране и т.н., то действията на бежанците се репрезентират като акт на подчиняване на българския народ. Третото изречение в заглавието дава информация за състояния – на броя на свободните за настаняване места и броя на „мигрантите“. От критическа позиция, обаче информацията е далеч повече от отбелязаното в предишното изречение. Така например по отношение на броя на свободни места може да се каже, че е премълчана причинно-следствената връзка, както и отговорността на социалните агенти по отношение на това капацитетът за места за настаняване да не е достатъчен. Статията е от 2016 г. което означава, че институциите, са могли да предвидят подобна развитие на ситуацията, доколкото войната в Сирия започна доста по-рано (2011-2012 г.), но не са направили така, че да има възможност за оптимално посрещане на по-голяма бежанска вълна. В този смисъл може да се констатира, че текстът е конструиран по начин, по който изключва възможността (и отговорността респективно), проблемът да е породен в контекста на политическото и/или бюрократичното поле, което е индикация за мистифициране на агенти, които стоят зад липсата на адекватно на вълната планиране. Второто просто изречение обаче дава информация от друга перспектива, а именно, че в

резултат на миграционната вълна, в България са пристигнали „мигранти“¹. Това е от определящо значение за интерпретацията на текста, доколкото както и по-рано бе отбелязано се прикриват мотивациите миграция (наличието на война) и се експлицират други (най-често могат да бъдат мислени в икономически категории). Други по-важни репрезентации, които се разгръщат се състоя в това, че проблемът се задълбочава и започва да ескалира, а също така се репрезентира, че не всички от настанените в центрове за бежанци са от Афганистан и Ирак, а 18% са тези от Сирия.

Много важе за анализа, че и тук употребата на бежанци и мигранти е като синоними, но и като стратегия за налагане на определен смислов потенциал на думата „бежанци“. В този смисъл използването на двете не функционира да различава статута на бежанца от този на мигранта, който незаконно преминава граница, а по-скоро да ги изравни, доколкото бежанците се репрезентират изрично, като агенти, които нарушават социалните правила и норми („ни превземат“), т.е. по начин, по който да се не предизвика солидарност у публиката, а по-скоро враждебност, като към мигрант. Тази логика съпътства всички двойни назовавания на мигриращите граждани, унифицирайки ги и репрезентирайки ги като хора извън нормите.

Анализ на репрезентациите във връзка с бежанската вълна от Украйна

Въпреки факта, че изследваният текст 1 (виж Текст 1 в Приложение № 2) се състои само от заглавие и една снимка информацията, която може да бъде извлечена от текста по отношение на репрезентациите е значима. От една страна се репрезентира, че българските институции отпускат помощи на бежанците, т.е. че вторите имат право на такива. От друга страна, обаче се репрезентира, че украинските бежанци се възползват от тези помощи („идват за помощите“). Трети аспект на репрезентиране се състои в това, че украинските граждани, които са пред социалната служба са богати, чрез поставянето на кавички в думата „бедни“, което представлява акт на оспорване, а и чрез визуализацията на колата.

---

¹ И тук „мигранти“ и „бежанци“ се използват като синоними, което несъмнено в известна степен внася многообразие в мотивите за миграция, но доколкото „бежанците“ са репрезентирани като завоеватели, то не може да се каже, че медията ги отразява като жертви.

Снимка: (The Bulgarian Times, 2022a)

Още един случай на оспорване може да се наблюдава – оспорва се статута на бежанци на тези граждани, посредством поставянето в кавички на думата „бежанци“. С други думи може да се каже, че изборите зад конструирането на репрезентации са мотивирани от идеологически основания, доколкото украинските граждани се третират, като богати хора, които търсят и получават помощи от българската държава, а не като такива, които са избягали от Украйна, поради наличието на война.

В Текст 2 (виж Текст 2 в Приложение № 2) е позиционирана е първата публикация, в която статутът на украинските бежанци не се оспорва. По отношение на самите репрезентации може да се констатира, че представят версия на социалната реалност, в която е налице тенденция, изразяваща се в това, че автокрадците на българското Черноморие са започнали интензивно да крадат колите на украинските бежанци. В този смисъл те биват определяни като извършители на нелегитимни практики, посочени като активни дейатели на тези престъпления. Докато самите бежанци, като жертви на тези практики. Репрезентира се и историята на едно такова семейство, чиято кола (и почти всичият им багаж, който е бил вътре в нея) е открадната; усилията им да я намерят (търсят помощ от областния управител; отправят призив към крадците; сигнализируют и помощта и др.), а също и съдействието на институциите (в т.ч. хотела, полицията и др.). Репрезентират се и усилията на полицията да прекрати този процес, (чрез обход на „местата, където има концентриране, както на украински граждани, така и на моторни превозни средства, особено по-скъпите“).

Но най-важната репрезентация, която се наблюдава в текста е малко по-скрита и се основава на презумпция, която осигурява определени аспекти от кохерентността на текста и се състои в това, че украинците карат скъпи коли. Така например един параграф гласи следното: „Наличието на хиляди луксозни автомобили без застраховки, аларми и никаква защита у нас очевидно активизираха крадците на коли“. Именно благодарение на презумпцията, че с бежанската вълна към България се е увеличил и броят на

люксовите автомобили на българското Черноморие. става възможно да се свърже този текст с явлението, което е породено, историята на семейството и предприетите мерки от страна на полицията. В допълнение на това служи и снимката под заглавието на текста, на която е изобразен видимо скъп автомобил, както и усилията на местната полиция да защити автомобилите на бежанците, тъй като те са по-уязвими, доколкото не са защитени, така добре, както българските и в същото време са по-скъпи („хиляди луксозни автомобили“).

В репрезентациите, които се разгръщат в Текст 3 (виж Текст 3 в Приложение №2) още в първото изречение на заглавието се откриват няколко изключително важни неща. Тук ключовото е думата „носят“, чийто смислов потенциал, задава за два различни прочита едновременно, които не само, че не се взаимоизключват, а се реализират заедно. От една страна да „носиш“ нещо в българския език предполага за това притежаваш, да таиш нещо в себе си, да имаш/притежаваш нещо (носиш надежда, носиш дреха и т.н.), а в същото време да го доставяш, пренасяш (носиш вода, подарък и т.н.). В този смисъл бежанците са репрезентирани, като хора, които са болни (носят в себе си) от „страшна и смъртоносна болест“, която в същото време пренасят от Украйна в България. По този начин те са означени двойствено извън нормата. От една страна по отношение на тяхното здравословни състояние, са оценени като нездрави, т.е. патологични и извън здравните норми. Трябва да се отбележи, че бежанците се разглеждат като активни актьори в донасянето на болестта в България, следователно презумпцията, че те носят отговорността, в случай на разпространение на подобни болести става валидна от гледна точка на модела на конструиране на текста. Доколкото връзката между двете изречения в заглавието идва да покаже, че те са агентите, които поставят и българските деца в риск, то това неимоверно може да се разглежда като форма на девиация от гледна точка на нарушаването на ценностите на здравето и живота на другия.

Значима за анализа е репрезентацията на опасността, която се конструира, като валидна, както за възрастните така и за децата („и децата ни са в риск“), доколкото самата репрезентация се разкрива на базата на презумпция, т.е. щом „и децата“ са в риск, това важи и за възрастните, а също така се репрезентира и причисляването на говорещия субект към публиката (с използването на „ни“ той причислява и неговите деца, като такива в риск).

В допълнение на това трябва да се отбележи, че бежанците се репрезентират като потенциално опасни, доколкото е възможно да са заразно болни от различни болести.

Макар и да не е експлицирано ясно в текста, то може да се каже, че на много места се загатва за именно за този проблем. Отчита се необходимост децата, които ще бъдат включени в образователната система да „бъдат изследвани за детски паралич“, като се отбелязва, че е свойствено за Украйна да има проблеми по отношение на някои заразни болести, а здравната система се наблюдават дефицити по отношение на ваксинацията. Всичко това са различни начини, с което може да се каже едно нещо – „украинските бежанци са потенциални носители на заразни болести“.

В заключение трябва да се отбележи, че в текста се представя, че идването на украински бежанци в България ще възникнат рискове за общественото здраве, и заплахата за живота на българските граждани. Опасността до такава степен се репрезентира като реална, че е задължително държавата да предприеме мерки в тази посока. Това става ясно от една страна, доколкото необходимостта от държавен контрол и интервенция се репрезентира през множество категорични твърдения („трябва да“). От друга страна изразява „Има ситуации, в които няма искам-не искам, защото пазим и нашите деца.“ (ONovini, 2022) индикира именно за неотложността и задължителността на мерките за превенция, които се препоръчват от експерт.

Първата репрезентация, която може да се наблюдава в Текст 4 (виж Текст 4 в Приложение №2) се състои в това, че украинските бежанци се представят като генератор на нерегламентирано поведение и практики („цакат“; правят „схема“), като последствията от това поведение са за сметка на хотелите на българското черноморие и по-точно на всички хотели, което става ясно от членуването на думата. Прочитът на целия текст, обаче показва, че проблемите не са характерни за всички хотели като цяло, а за хотелите с по-малко звезди (под 4 и 5). За украинските бежанци, които са ситуирани като активни агенти, извършващи конкретно действие са репрезентирани и ползите от класифицираните като нерегламентирани техни практики, които се обективират в подобри условия за живот („отиват в по-люксовите места за настаняване“).

От текста се разбира още, че действията на българските хотелиери за приютяване (доколкото говорителят се причислява към тях „да приютим“) на бежанците са довели до изменение на пазарните условия („конкурентната среда, която не е такава, каквато би трябвало да бъде“).

От текста става ясно, и че хотелите получават помощ за всеки украински бежанец, който бива настанен в хотел, правителството отпуска (по 40 лв. на ден). В този смисъл може да се заключи, че проблемът, за който сигнализира собственика на хотела,

посредством презумпция, основана на „здравия разум“ (Fairclough, 1995), е икономически, доколкото местенето на бежанци в хотели с по-висок клас намалява икономически дивиденти на хотелиерите, притежаващи по-малки хотели. Презумпцията позволява да се проследи кохерентността на текста, доколкото тя функционира като връзка между първата част на текста, където се говори за самия проблем и втората част на текста, в която се говори за държавната политика и размера на помощите. В допълнение на това проблемът се описва в контекста на много икономически категории („конкурентна среда“; липса на регулация от страна на държавата и бранша; „нелоялна конкуренция“ и др.). Друга информация, която можем да извлечем от текста е, макар и да не е изрично спомената е, че собственикът не хотела, който е говорител, не е конкурентен на големите хотели, което е в основата на проблемите, които изпитват той и подобните на него икономически агенти, доколкото нарушаването на конкурентната среда настъпва едва когато по-големите хотели са отворили врати. С други думи проблемите са настъпили при действието на неговите конкуренти, което създава стимулите за местене, което пък е довело до изкривяване на конкуренцията.

Може би най-важното, което може да се наблюдава в тази информация е, че собственикът на хотела не окачествява поведението на бежанците, като нерегламентирано и против нормите, доколкото те са в правото си. Изразите „те не са затворници“; „никой не може да ги задържи“ са все начини да се каже, че те са в правото си. От друга страна може да се каже, че основната отговорност за проблемите се приписва (а не се скрива) на държавата и на браншовите организации в сектора, доколкото това явление остава нерегулирано („напълно нерегулирано от институциите в България, както и от бранша“). В този смисъл се вижда, че позицията на медията по отношение на причините за възникналите проблеми е коренно различна от тази на икономическият агент, който реално ги изпитва. Това може да се види най-малко в два основни пункта – приписване на нерегламентирани практики от страна на медията, които собственикът на хотел не регистрира, и мащаба на тези практики, доколкото заглавието на медията предполага, че проблемите, които според нея създават бежанците са свойствени не за определена група хотели (тези, които са под 4 звезди), а въобще за хотелите по Черноморието. В този смисъл може да се заключи, че зад изборите при построяване на текста стоят идеологически основания, свързани с негативно отношение към бежанците от Украйна.

В началото на Текст 5 (виж Текст 5 в Приложение №2) се репрезентира практика за осигуряване на подслон на бежанци от страна на българска хотелиерка, но по важното в случая е както казах причинно-следствената връзка, а именно, че резултат от подслоняването им се обективира във възникването на проблеми, представени на общодостъпен език под формата на метафора („сега бере ядове“) за този, който осигурява подслон. Това е много важно от гледна точка на перспективата за интерпретация, доколкото така формулирано заглавието, предполага в най-висока степен за интерпретация от гледна точка на това, че именно бежанците са породили този проблем. Друга изключително важна перспектива, която се разкрива пред анализа на репрезентации се състои във факта, че настаняването на украинските бежанци, не е акт на солидарност и индивидуална инициатива, а на икономически интерес, доколкото се осъществява чрез административни и финансови инструменти („по Програмата за хуманитарна помощ на Министерството на туризма“)

От последващия анализ на данните става ясно, че проблемите, пред които е изправена хотелиерката са общи за целия бранш и в известна свойствени за процеса, но и незначителни („не сме единствените, да не се притесняваме“) и се състоят във финансови и административни пречки, (наличие на „съществено“ разминаване между исканите и получените средства; забавяне на плащанията; изискване на допълнителни документи и извършване на допълнителни проверки и т.н.). Значимото в този случай, обаче се състои във факта, че основен източник на проблемите не са бежанците, а държавата, според дискурса на хотелиерката. Това е показано под формата на презумпция, че именно държавата генерира проблемите пред хотелиерите, а не бежанците, доколкото тя администрира процеса и може да изисква документи; да забавя плащания; да извършва проверки и т.н. Презумпцията тук има функцията да свърже първата част от текста, в която се разкрива същността на проблема и процеса и отговорната институция за неговото управление от една страна, а от друга причините, които обуславят съществуването на проблема. Важен факт е, че хотелиерката не отбелязва както ролята на хотелиерите по отношение на административните пропуски и дефицити на своите колеги („дублиране на някакви резервации“ например), които са породили, извършването на допълнителни проверки и т.н., а също така и ролята на държавата като активен агент, който забавя процеса, което несъмнено отразява отношението и към двете групи. Това показва, че когато говори медията (в заглавието) бежанците са репрезентирани, като източник на проблем, а когато говори хотелиерката,

източникът е друг, което дава основание да се заключи, че зад конструирането на текста стоят идеологически мотивации.

Анализът на репрезентациите в Текст 6 (виж Текст 6 в Приложение №2) започва с репрезентирането на това, че украинските бежанци са получатели на различни социални привилегии, като се акцентира на това, че осигуряването на безплатни здравни осигуровки („и с“), социалните привилегии, които имат са се увеличили, т.е. има и други такива. Другата репрезентация, която се разгръща индикира за това, че държавата е инициатор и активен агент на процеса на обезпечаване на достъпа на украинските бежанци до здравеопазване, като средството за това е законодателна промяна („Държавата ще поеме здравните осигуровки на бежанците от Украйна“). Това е от изключително важно значение, защото показва разликата между заглавието на медията и позоваването на източника на информация (в случая Българско национално радио). Разликата се състои в това, че заглавието прикрива както извършителят на действието (осигуряването на здравни права), показвайки го като състояние, лишено от агенти, които да произвеждат действие и мотивите за него. С други думи заглавието задава интерпретативна перспектива от гледна точка на това, че социалните привилегии не са делегирани от външна група (институциите), нито по някакъв начин са оправдани от гледна точка на факта, че бежанците бягат от война, което е пропуснато.

Другата важна репрезентация, която се наблюдава се състои във факта, че голяма част от българите не са здравно-осигурени или още по-точно те нямат привилегията да не плащат за здравно осигуряване. Това предполага, че практически тази група от българи (над 700 000 лица) остава без достъп до здравната система. В този смисъл може да се заключи, че текстът е конструиран селективно, доколкото представя бежанците като привилегирована група – като, ползващи се от (незаслужени) привилегии, а българите без заплатени здравни осигуровки като пренебрегната от държавата група, т.е. като жертва.

Анализ на (де)легитимиращи процедури

Основната линия, която следва анализът в тази част от текста проследява дали алтернативните дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна са конструирани в посока легитимиране или делегитимиране на практиките и политиките за тяхното приемане и последваща социална интеграция. В този смисъл моята констатация е, че алтернативните дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна категорично делегитимират практики и политиките за интеграция на

бежанците, доколкото генерират обяснения и обосновки (Berger & Luckmann, 1991), с които тези процеси да бъдат отхвърлени и negliжирани. Тук трябва да се отбележи, че повечето от текстовете съдържат по няколко форми на делегитимация на практики и политики за интеграция на бежанци, които са представени по-долу в текста. Тази теза налага да се изведе механизма на делегитимация, доколкото досега фокусът бе концентриран над легитимационните процедури. В този смисъл може да се отбележи, че ако легитимацията представлява отговор на въпроса „защо“, както показва ван Люен (van Leeuwen, 2007), а също така и Питър Бъргър и Томас Лукман (Berger & Luckmann, 1991), то може да се каже, че делегитимацията на определена социална практика се свежда най-общо до отговор на въпроса „защо не трябва го правим“ и „защо не трябва да го правим по този начин“. В допълнение на това е необходимо да се каже, че политиките за интеграцията и адаптацията не винаги са експлицитно присъстващи, в контекста на (де)легитимационните стратегии. По-скоро са експлицитно определени аспекти на тези политики като например осигуряване на подслон на бежанците, оказване на здравна грижа, отпускане на икономическа помощ, осигуряване на достъп до здравни услуги и др. В текста се проследява как политиките за приемането и интеграцията на сирийски и украински бежанци биват делегитимирани в рамките на алтернативните дискурси, които са обект на настоящото изследване.

Социалната несправедливост като пункт на делегитимация на интеграционната политика за бежанци

Първата делегитимираща интеграцията на бежанци процедура, която е разгледана в анализа е основна на принципа, който ван Люен нарича „митопоезис“, доколкото той най-общо се състои в награждаването на легитимните действия и санкционирането на нелегитимните, както бе показано в теоретичната рамка на изследването. Връщайки се към анализирания в самото начало публикация (The Bulgarian Times, 2018), се наблюдава основен модел на делегитимиране на интеграционната политика, който се формира при алтернативния дискурс за бежанската вълна от Сирия, но става още по-силно изразен при алтернативния дискурс за бежанската вълна от Украйна и се основава на експлицитане (в различна степен) на социална несправедливост.

Както бе показано в анализа на репрезентациите в първата изследвана публикация приемането на бежанци се явява като контрапункт на грижата за българската общност в Бесарабия. В този смисъл грижата за българската общност се третира като легитимна политическа практика, доколкото призивите за божие наказание срещу тези, които не

работят за тази кауза, индикират за нарушение на социална норма, и влизане в разрез с легитимния социален ред (българското правителство да се грижи за българските граждани, най-условно дефинирано), това са призови за наказание, което трябва да бъде въздадено, т.е. това са призови за санкция. Следователно интеграцията на бежанци като контрапункт, на грижата за българската общност в Бесарабия не може да се третира различно от характера ѝ на нелегитимна практика. За това свидетелства и обидната квалификация „мекерета“ по адрес на агентите, които имат аспирации да я реализират, която квалификация се явява като символна санкция срещу намеренията за провеждането на нелегитимната политика - приемането на бежанци. За да заключа как работи делегитимиращата процедура ще обобща с няколко думи в следното: отговорът на въпроса „Защо не трябва да бъдат приемани/интегрирани бежанци“ намира своите обяснения и обосновки (Berger & Luckmann, 1991), в това че е налице социална несправедливост - има много изоставени от държавата българи в Бесарабия, които подържат българският дух и традиции, но въпреки това биват пренебрегнати за сметка сирийски бежанци, чиято интеграция се представя като приоритет – репрезентации, включени в наратива на говорещият субект.

Социалната несправедливост се наблюдава като основен аргумент за делегитимиране и в контекста на бежанската вълна от Украйна. В първата и втората публикации (The Bulgarian Times 2022a; 2022b), относно украинските бежанци, както анализът регистрира, беше репрезентирано, че те не са бедни и карат скъпи коли, докато в последната те са репрезентирани като носители на множество социални придобивки. Тези модели на репрезентация чрез дискурса притежават свойството да делегитимират политиката за интеграция на бежанци в аспекта ѝ на осигуряване на безплатни достъпи до различни услуги и друга икономическа подкрепа, както е показано по-долу в текста.

В случая на украинските бежанци социалната несправедливост като основен делегитимиращ пункт се наблюдава в две проявления - получаването на социални помощи и осигуряването на безплатен достъп до здравеопазване. В рамките на изследвания текст „Пред Социалната служба в Поморие, България: „Бедни“ украински „бежанци“ идват за помощите с тази кола“ (The Bulgarian Times, 2022a) пристигането на бежанците пред социалната служба е трансформирано в абстракция „идват за помощите“, чрез което се извличат определени качества, рефериращи към нравствени и морални ценности. В случая това са ценностите на социалната солидарност, въз основа, на които е изградена социалната система, която най-условно казано би следвало да

подпомага икономически и материално хората, които са в реална нужда от такава подкрепа и, които нямат достъп до други механизми за това, а не хората с по-висок жизнен стандарт и шансове за участие в икономическия живот, като каквито са репрезентирани украинските бежанци.

В този смисъл репрезентацията, която се разгръща в текста, че украински „бежанци“, които не са бедни, и които карат скъпи коли, но в същото време се ползват от социалните помощи показва, че ценностите на социалната солидарност биват negliжирани и нарушени от тези агенти, в което се изразява и формата на морална оценка. Следователно получаването на социални помощи не може да се разглежда като легитимна практика, доколкото влиза в разрез с общоприети в обществото ценности. Този аргумент се основава на логиката според, която включването в този тип система изисква от една страна активно участие (т.е. регулярно заплащане на различни данъци и осигуровки), а от друга страна изисква притежаването на определени социални характеристики (доход, възраст, и т.н. според спецификата на социалната услуга). В този смисъл може да се заключи, че се наблюдава делегитимиране на икономическата подкрепа за украинските бежанци от страна на медията, защото те се репрезентират като хора, които не са бедни, а понякога и като хора, които не са бежанци (The Bulgarian Times, 2022a). Следователно отговорът на въпроса, „защо не трябва да се отпускат социални помощи на украински бежанци?“, респективно и момента на делегитимация се състои във факта, че ценностния модел въз основа, на който се разпределят социалните помощи бива пренебрегнат, доколкото се основава на отпускането на такива за хора, които не отговарят на общоприети в обществото условия за получаване на помощи. Като цяло тази делегитимация може да бъде отнесана и към изведения по-долу в текста мотив „Морална критика и ценностна несъвместимост“, но поради факта, че тук се проблематизира именно темата за социалната несправедливост, а там морализаторският елемент е по-силно застъпен, е предпочетена тази тематична група.

От друга страна достъпът до безплатно здравеопазване също се делегитимира в границите на дискурса, доколкото наличието на изключително голям брой българи, които нямат безплатен достъп до системата се експлицира именно като социална несправедливост, като оправдание да се отхвърли определен институционален ред, в който украинските бежанци могат да имат достъп до системата на здравеопазването без да заплащат за това. С други думи упражняването на правото на безплатен достъп до здравната система на България за украинските бежанци се означава като нелегитимна

практика на фона на множеството изключени от нея български граждани. За това индикира изричната репрезентация на факта, че държавата не се е погрижила за българите, но за сметка на това включва украинските бежанци в здравната система. Тази репрезентация функционира като критика и символна санкция към държавата в рамките на наративен жанр, доколкото тя реализира нелегитимна политика от гледна точка на придържането към вече изградени и конституирани ценностни редове на социалната солидарност и социалната справедливост. Тази санкция онагледява факта, че държавата се третира като източник на нерегламентирани практики в контекста на наратив за нейното „поведение“, който източник е наказан в самия дискурс (чрез експлициране на вината), което подчертава, че характера на делегитимираща процедура е митопоезис.

Миграцията като нелегитимна практика

Много значим е фактът, че самата миграция се обозначава като нелегитимна практика, Първите примери за това се изразяват във факта, че процедурата за делегитимация се ситуира в рамките на „митопоезиса“, чийто основен (но не единствен) принцип, както бе подчертано нееднократно предполага за това участниците в легитимни социални практики да бъдат възнаградени в края на историята. Нека проследим няколко текста, които се открояват именно със своя разказвателен характер, и които подкрепят тезата за наличието на делегитимационен модел, който се обективира в това, че в разказите, които се разгръщат в дискурса дейците не са награждавани, а биват санкционирани за своите действия.

Пример 1: Действие: „Гълпи от мигрантите заляха Северозападна България“ (Pik, 2016b). Резултат: арести, задържания; извършени полицейски проверки; надзор и проследяване.

Пример 2: Действие: „Дойдохме в България и се установихме в хотел“ (The Bulgarian Times.com, 2022b). Резултат: Открадната кола, откраднати дрехи и багаж, настъпили други житейски проблеми.

Пример 3: Действие: „Бежанците ни превземат до седмица“ (Pik, 2016v). Резултат: арести (задържания), живот в препълнени лагери.

Така изведени данните показват, че бежанците като активни агенти не остават възнаградени за своите решения и действия – напротив биват санкционирани. В посочените случаи миграцията като практика се репрезентира като генерираща щети за социалните агенти в най-малко в три големи области, в които категорично може да се твърди, че е настъпил определен дефицит - загуба на свобода (арести, надзор, проверки,

проследяване); загуба на имущество (кражба на кола, дрехи и друг багаж); загуба на сигурност (загуба на предвидимост в житейски план). В този смисъл наративите за последствията от миграцията служат като легитимационни инструменти за различни политики в областта на опазването на обществения ред и сигурност и други области на социалния живот (което е показано по-надолу в текста), но най-вече за делегитимиране на миграцията, доколкото тя се представя като генериращ дефицити процес за агентите, които участват в него. Тук специфичното е, че делегитимирането на миграцията към България вече не е институционално ориентирано действие, в смисъл, че е насочено към снабдяване на институциите с аргументи и обяснения относно легитимността на практиката, а е директно насочено към самите бежанци. Примерите показват рисковете и заплахите, които могат да възникват и практически функционират като мотиви за отказ от миграция в България.

Миграцията бива отхвърлена като легитимна практика в рамките на алтернативните дискурси не само, чрез разказването на истории (митопоезис), в които миграцията бива санкционирана в резултат и по силата на нормативни характеристики. Пример: „В момента няма правен акт, който урежда преселение на народите“, твърди юристът (Dzhoeva, 2015).

Делегитимирането на миграцията тук се реализира посредством силата на (липсващ) нормативен порядък. Приемането и интеграцията на бежанци се разкрива като нелегитимна практика от гледна точка на това, че се експлицира, че тя не е законово уредена, следователно е извън закона и правния ред.

Миграцията като нелегитимна практика се разгръща в още едно измерение, което беше репрезентирано по-рано в текста. Това измерението на премълчаното в дискурса, а именно, че поне някаква част от недокументираните чуждестранни граждани бягат от война (или представянето на това, че тези, които бягат от война са много малко), като това важи основно за бежанската/мигрантската вълна от Сирия. Премълчаването на това скрива мотива за тяхната миграция – спасението или с други думи прикрива възможните цели и очаквани ефекти към които те се стремят, като по този начин една такава стратегия на премълчаване negliжира необходимостта от провеждане на политики за интеграция. В този смисъл се извършва делегитимация от перспективата на инструменталната рационалност, доколкото се репрезентира, че няма достатъчно хора, към които да се формулират и насочат политики за адаптация и интеграция. По този начин такива политики изначало са лишени от легитимност, поради това, че липсват

примеливи цели и резултати, които да се търсят (спасение на хора, бягащи от война), доколкото не се репрезентира, че такива хора има.

Морална критика и области на ценностна несъвместимост

Обществено здраве и хигиена

Ценностната несъвместимост“ се явява трети голям мотив за делегитимация, изразена чрез различни форми на морална оценка, като това вече беше показано при тематизирането на социалната несправедливост като мотив за делегитимация. Този модел на делегитимация е ясно изразен и присъства в заглавието на втория изследван текст „Мигрантска зараза! Афганистанци сеят краста в лагерите за бежанци“ (Pik, 2016). Моралната оценка като принцип на (де)легитимация винаги реферира към някаква общосподеляна система от ценности, както по-рано бе отбелязано. Тук това препращане се състои във факта, че се реализира, чрез асоцииране с нерегламентирана практика – заразяване и нарушаване на чуждото здраве („сеят краста“). Изразът „сеят краста“ тук следва да се интерпретира от гледна точка на това, че препраща не към боледуването на бежанците, което вероятно отразява тяхното здравословно състояние, а към нарушаване на хигиенни и здравни норми и ценности или както ги наричат Тео ван Люен и Рут Уодак (van Leeuwen & Wodak, 1999) „ценности на здравето и хигиената“ (р. 108). В този смисъл може да се отбележи, че интеграцията на бежанци се делегитимира (в частност здравната грижа за тях) от гледна точка на ценностната им несъвместимост с общоприети в обществото ценности – тези на спазването на лична хигиена и опазването на чуждото здраве. Много сходен е случаят, във вече цитираното изследване (което също проблематизира въпрос на миграцията) на ван Люен и Рут Уодак, в което те стигат до извода, че „виенски магистрати легитимират отказа на молби от работници емигранти да се съберат със семействата си, като се позовават на въпроси, свързани със здравето и хигиената“ (van Leeuwen, 2007, р. 97) и т.н. Впечатляващото тук е перспективата, от която делегитимацията се задава. Болестта се представя в перспективата на девиацията и патологията, за сметката на лошите условия, страданието, и въобще на личните трагедии и препятствия. Такава перспектива всъщност притежава потенциал да легитимира процеса на интеграция на бежанците и в частност полагането на здравни грижи, да оправдае и обясни една такава политика, с оглед на житейските изпитания пред, които те биват изправени, но както виждаме в случая се наблюдава точно обратното.

Ценностната несъвместимост от гледна точка на ценностите на здравето и хигиената, като аргумент за делегитимацията на политиката за интеграция на бежанци се наблюдава в още един текст и е по отношение на украинските бежанци в този случай, а именно: „[име на професор]: Украинските бежанци носят страшна и смъртоносна болест! И децата ни са в риск, заради тях“ (ONovini, 2022). Тук отново се наблюдава асоцииране на боледуването с пренасяне на зараза, която е представена като абстракция „носят страшна и смъртоносна болест“, т.е. на девиация от определен ценностен ред, свързан с опазването на живота и здравето на околните. В този смисъл делегитимирането като отговор на въпроса „защо не трябва да бъдат приемани/интегрирани бежанци?“ от гледна точка ценностите на живота и здравето се състои във факта, че бежанците са обозначени, като хора, които negliжират тези ценности, не се съобразяват с тях и не притежават необходимата ценностна хомогенност за пълноценно интегриране.

Обществен ред и сигурност

Ценностната структура в областта на обществения ред и сигурност е друг важен източник на ценности чрез, които политиката за интеграцията на бежанци бива делегитимирана. Налице е модел на конструиране на текстове и репрезентации на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани, в които техните действия се класифицират като форми на девиантно поведение. Те се ситуират като активни дейци, които „палят конфликтите в лагерите за бежанци“; „завземат площади и влакове“; „ни превземат до седмица“ и др. И тук са налице социални практики, които са обект, над който се извършва морална оценка. Така например миграцията се транслира като „превземане“, а пътуването/придвижването с влакове и разходки по площади се транслират като акции по „завземане“ или с други думи двата примера ясно експлицират актове на покоряване. Превземането, завземането, разпалването, т.е. насърчаването на конфликти, представляват практики, които разрушават социалния ред и сигурността на гражданите. По този начин те пряко влизат в конфронтация с това, което Томас Хобс (Hobs, 2017) нарича „първи и основен естествен закон“ (р.114), който закон постулира търсенето и запазването на социалния мир, като основни социални ценности. Делегитимирането на политиката за интеграция на бежанци тук се реализира в перспективата на това, че бежанците са означават, като агенти, които не притежават общосподелени ценности за опазване на обществения ред и сигурността на българските граждани, доколкото техните действия реферират към несъвместими ценностни модели на конфронтация и покоряване. Тук са налице основания за валидиране на хипотезата за

поддържане на страха от медиите, дело на българския социолог Добринка Пейчева (Peicheva, 2013), доколкото бежанците/мигрантите се представят като източник на заплаха за обществото.

Опазване на околната среда

Моделът на делегитимиране на приемането и интегрирането на бежанци по отношение на ценностната несъвместимост между тях и общоприети в обществото ценности се наблюдава в още едно измерение – по отношение на ценностите за опазването на околната среда. „Бежанците в Унгария оставиха тонове боклук. Никога не съм виждал толкова смет – нито по времето на голямата криза с боклука в Неапол, нито след концерта на Пинк Флойд във Венеция“ (Dzhoeva, 2015).

В цитирания текст може да се установи наличието на абстракция, която е в основата на морална оценка. Тук в рамките на абстракцията „оставиха тонове боклук“ се извършва реферирането към сфера на нравствени ценности – в случая тази, която е посветена на опазването на околната среда. В този смисъл бежанците биват репрезентирани като хора, които не притежават и не споделят тези ценности, което превръща тяхната интеграция като проблемна от тази перспектива.

Почтеност

Последният пункт на делегитимация, която се извършва чрез морална критика се наблюдава в случая на при настаняването на украински бежанци в български хотели и във връзка с възможността им да се местят от хотели с по-нисък клас в хотели с по-висок такъв. В този смисъл тяхното придвижване и преместване от по-малко луксозните хотели към тези, които предоставят повече удобства се отразява по следния начин: „Украински бежанци цакат хотелите по родното море с тази схема“ (ONovini, 2022b)

По този начин, чрез дискурса, действието на преместване от един хотел се морализира, означавайки се като „цакане“, чрез „схема“. Това препраща към сферата на ценности в областта на почтеността, които влизат в противовес с т. нар. „цакане“. С други думи приемането на бежанци бива делегитимирано от гледна точка на моралната критика към тях, означавайки ги като непочтени.

Изключително важно е да се отбележи, че в този случай моралните оценки, които индикират за ценностите несъответствия между бежанците и установени в българското общество ценности функционират и латентно, доколкото имат силно целесъобразен характер. Критиките на ценностната система, които бяха посочени тук делегитимират приемането и интеграцията на бежанци според мен от гледна точка на това, че

предполагат за потенциални резултати от тези процеси. Доколкото ценностите неизменно могат да бъдат сред двигателите на социалното действие, както Макс Вебер (Weber, 2019) е показал, то може да се заключи, че несподелянето на горепосочените ценности може да доведе до генерирането на практики от страна на бежанците, които да създадат проблеми в областта на общественото здраве, (като заразяване с инфекциозни болести, нарушаване на хигиената и др.); нарушаването на обществения ред и сигурността (конфликти, сблъсъци и др.) и замърсяване на околната среда и др. В този смисъл делегитимацията на практиките за приемане и интеграция на бежанци може да се разглежда като форма на съпротива и превенция срещу такива явления. Такава стратегия по всяка вероятност би намирала най-висока ефективност там където има изградени стереотипни представи относно бежанците и представлява мощна делегитимационна техника.

Експлициране на възникнали проблеми за хотелиери в резултат от приемането на бежанци, като делегитимиращ аргумент

Експлициране на възникнали проблеми в резултат от приемането на бежанци, като делегитимираща стратегия също се откроява като специфичен делегитимационен модел. Класически случай, в който този модел се открива е в следния текст „Хотелиерка от Триград подслони 40 бежанци от Украйна, а сега бере ядове“ (ONoivini, 2022v). В този случай подслоняването на бежанци се делегитимира като нелегитимната практика в логиката на митопоезиса, където социалната практика (подслоняване на бежанци), която е реализирана (в случая от хотелиерката) е довела до проблеми (изразени чрез метафората „бере ядове“), а не до поощрение и награда (факт, който би означил, че това е легитимна практика). Това е класически случай на история, която следва да посочи действията, които се отклоняват от нормата. Характерното за тях в този тип делегитимираща процедура е, че резултатът от тях не се обективира в щастлив край за извършващите действието агенти, както е в наблюдавания случай.

От друга страна „проблемите“, които възникват за хотелиерите се основават на базата на липса на законова регламентация на настаняването на украински бежанци в български хотели („това нещо е напълно нерегулирано от институциите в България, както и от бранша“). В този смисъл липсата на законова регламентация води до нелегитимност на процеса на настаняване на украински бежанци в български хотели, най-вече от гледна точка на неговата форма, доколкото при тази ситуация малките хотели не могат да настаняват бежанци, когато по-големите и по-люксови отворят за

тях. Всъщност е необходимо да се отбележи, че при този случай „проблемите“ на хотелиерите, които се репрезентират в текста, се свеждат до невъзможност за максимизиране на печалбите, които те генерират при настаняването на украински бежанци, поради изкривяването на конкурентната среда и слабата конкурентоспособност на хотелиерите, притежаващи по-малко луксозни хотели.

Легитимиране на имиграционния контрол от страна на държавата

Изключително ценен от изследователска гледна точка, се оказва проблемът, на който се натъкнах по време провеждането на настоящото изследване, касаещ вече не делегитимиращите приемането и интеграцията на бежанци процедури, а проблемът посветен на процедурите, които имат легитимиращ характер и най-вече тези от тях, които легитимират провеждането на интензивен държавен контрол по отношение на приема на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани. Легитимирането на държавния контрол по отношение на приемането и интеграцията на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани има пряка връзка с процеса на тяхното приемане и последваща интеграция, доколкото то се явява възпиращ процеса фактор. С други думи легитимирането на държавния контрол представлява процес на създаване на аргументи и обяснения, които да блокират приема и последващата интеграция на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани. В този смисъл може да се констатира наличието на процес, подобен на този, за който говори френският социолог Лоик Вакан в своята книга „Затворите на нищетата“ (Wacquant, 2004), а именно превръщането на социалната държава в наказателна (или още по-точно за настоящия случай - в „контрираща“) или по-друго казано, заменянето на ценностите на солидарността с ценностите на нулевата толерантност.

Първият разглеждан случай има отношение към легитимирането на държавния контрол в областта на приемането на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани чрез институцията на полицията. Този тип на легитимиране се разгръща в контекста на развитието на истории за действията на полицията, в които истории полицията е ангажирана с поддържането на социалния ред (легитимен по силата на закона). В този смисъл акциите на полицията се легитимират посредством легитимираща процедура от типа на теоретичната рационализация и в частност във формата ѝ на обяснение, доколкото се основава описването на свойствени за полицията дейности – превенция и опазване на обществения ред и сигурност. Това може да се види ясно при репрезентациите на полицейските практики (залавяне на „няколко групи с

незаконно пребиваващи мигранти“; задържане на „каналджии“; проследяване на „група съмнителни лица“; наблюдение над местата, „където могат да се укрият нелегални мигранти“ и др.). Силна легитимираща държавния контрол процедура е застъпена в текста: „По решение на унгарския парламент от 15 септември границата със Сърбия ще бъде затворена със специална стена, висока три метра и половина. Всеки, който се опита да мине браздата нелегално, ще бъде осъден на три години затвор“ (Dzhoeva, 2015).

За разлика от повечето досега представени случаи тук легитимацията на държавния контрол (поставяне на стена за блокиране на движението на бежанци и недокументирани чуждестранни граждани) се реализира по силата на закона. С други думи легитимирането на практиките на държавния контрол и ограничаването на приемането на бежанци е институционализирано.

Измеренията на контрола се разпростират и в това, което може да се нарече „контрол на общественото здраве“ – процес, силно монополизиран от държавата, което експлицира това, което характеризирам като „господство на държавата над контрола на общественото здраве“. В този случай легитимирането на този контрол става по препоръката на професор, т.е. на експерт, доколкото именно той е агентът, който издава следната препоръка: „В момента имаме излишък от бързи тестове за коронавирус и трябва да се организира една част от тези хора да бъдат тествани още на границата.“ (ONovini, 2022)

В този смисъл се вижда как държавният контрол в областта на общественото здраве може да послужи като инструмент за блокиране на миграцията, при определени условия. Същият може да послужи и за инструмент за блокиране на интеграцията. Така например децата от семейства на бежанци, които не са ваксинирани срещу детски паралич могат да не бъдат допуснати до училище, детска градина и т.н., с което да се блокира тяхната интеграция, което е особено видимо в същия текст, където „децата, които ще постъпят в детски и училища трябва да бъдат изследвани за детски паралич“. „Тези деца трябва да се ваксинират с две групи ваксини – или такива за детски паралич или за морбили“ където дискурсът на експерта (професор по медицина) притежава силно легитимиращ здравния контрол характер (ONovini, 2022).

Заклучение

Идентифицираните модели на конструиране на алтернативните дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна по никакъв начин не остават неутрални към социалните структури и отношения, доколкото както анализът показва, работят в посока

на това да подкопават политиките за приемане и интеграция на граждани, бягащи от война. Доколкото провеждането на интеграционна политика за бежанци на държавата изразява нейното господстващо положение в тази област на социалния живот, то може да се каже, че чрез делегитимирането на различни аспекти на тази политика тези дискурси намаляват това което може да бъде наречено „граница на легитимност на управлението“, респективно и на господството на държавата (в случая) в рамките на социалната реалност. Именно поради това е от изключително значение да се изследват репрезентациите, доколкото те пряко обуславят и различните легитимиращи стратегии. В този смисъл, разглежданите дискурси, подкопавайки политиката за интеграция на бежанци от Украйна и Сирия, чрез конструирането на ригидни репрезентационни структури (от рода на „бежанците са девианти“; „миграцията е акт на покоряване“; „бежанците са заразни“ и др.), подкопават и самата държава (проблем разглеждан още от Томас Хобс в „Левиатан“ (Hobs, 2017). Съвсем парадоксално в същото време тези дискурси укрепват и устоите на нейната доминация в други социални области като опазване на вътрешния ред; контрол на здравето и т.н. Именно това обуславя необходимостта от по-задълбоченото изследване на алтернативните медийни дискурси, доколкото те могат да бъдат разкрити само при задълбочени изследвания.

В последните редове на този текст се заключава, че алтернативните дискурси относно бежанските вълни от Сирия и Украйна генерират модели на репрезентиране на социалната реалност, в която мигрантските вълни се представят като източник на социална несправедливост, на различни рискове и опасности за обществото, като въз основата на тези модели на репрезентация се реализират стратегии за делегитимиране политиките за приемане и интеграция на бежанци, от една страна, и за легитимиране на контролни и наказателни политики, от друга. По този начин се дестабилизира господството на държавата в областта на миграционната политика в областта ѝ на осигуряване на подслон и закрила на бежанци, но се стабилизира господството на държавата по отношение на политиките за опазване на обществения ред и сигурност

Използвана литература

- Bauman, Z. (2016). *Bezantsi pred dverite na Evropa* [Strangers at our door]. Iztok-Zapad.
- Berger, P., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Penguin Books.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Polity Press.

- Bourdieu, P., & Wacquant, L. (1993). *Vavedenie v reflektivnata antropologia* [An invitation to reflexive sociology]. Izdatelska kashta „Kritika i Humanizam“.
- Bourdieu, P. (1996). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2009). *Hilyada ploskosti: Kapitalizam i shizofrenia 2* [Capitalism and schizophrenia 2]. Izdatelska kashta KH - Kritika i Humanizam.
- Dzhonev, S. (2015). *Kachestveni metodi za izsledvane v sotsialnite nauki* [Qualitative research methods in the social sciences]. En Dzhi Bi Konsulting.
- Durkheim, E. (2002). *Za razdelenieto na obshtestvenia trud* [The division of labor in society]. Sonm.
- E-vestnik (2021, Fevruari 11). *Nay-chetenite medii v balgarskia internet 2021 g. – klasatsia i spravka koy koy e*. <https://e-vestnik.bg/33634/nay-chetenite-medii-v-balgarskia-internet-2021-g-klasatsia-i-spravka-koy-koy-e/>
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Arnold.
- Fairclough, N. (2006). *Discourse and social change*. Polity Press.
- Foucault, M. (1996). *Arheologia na znaniето* [The archaeology of knowledge]. Nauka i izkustvo.
- Foucault, M. (2003). *Tryabva da zashtitavame obshtestvoto* [Society must be defended]. Lik.
- Foucault, M. (2016). *Genealogia na modernostta*. [Genealogy of modernity]. Iztok-Zapad.
- Foucault, M. (2019). *Istoria na seksualnostta: Volyata za znanie* [The history of sexuality. The will to knowledge]. Izdatelska kashta KH - Kritika i Humanizam.
- Habermas, J. (1992). *Legitimation crisis*. Polity Press.
- Hall, S. (1980). Encoding/decoding. In S. Hall, D. Hobson, A. Lowe, & P. Willis (Eds), *Culture, media, language working papers in cultural studies 1972–79* (pp. 117-127). Centre for contemporary cultural studies University of Birmingham. Routledge.
- Hobs, T. (2017). *Leviatan* [Leviathan]. List.
- Lozanov, G. (2007). Biografichni simulakrumi. Arhivat na bivshata Darzhavna sigurnost. [Biographical simulacrum. The archive of the former State security] In I. Znepolski (Ed.), *Zhan Bodriyar. Globalizatsiyata kato kulturen shok* (pp. 161-174). Dom na naukite za choveka i obshtestvoto.
- Marvasti, A. (2004). *Qualitative research in sociology*. SAGE.
- Mills, S. (2001). *Discourse*. Routledge.

- Peicheva, D. (2013). *Masmediynoto vazdeystvie*. [Mass media effects]. Universitetsko izdatelstvo "Neofit Rilski".
- Schmitt, C. (2008). *Ponyatiето za politichesko* [The concept of the political]. UI "Sv. Kliment Ohridski".
- Staevska, V. (2008). Diskurs analiz. Uvod. [Discourse analysis. An introduction] In V. Naydenova, M. Dzhamdzhieva & V. Staevska (Eds), *Kachestveni metodi v sotsialnite nauki* (pp. 102-120). Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski".
- van Dijk, T. (2008). Diskurs analizat kato ideologicheski analiz [Discourse analysis as ideological analysis]. In V. Naydenova, M. Dzhamdzhieva & V. Staevska, *Kachestveni metodi v sotsialnite nauki* (pp. 151-173). Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski".
- van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), 91-112. <https://doi.org/10.1177/1750481307071986>
- van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.
- van Leeuwen, T., & Wodak, R. (1999). Legitimizing immigration control: A discourse-historical analysis. *Discourse Studies*, 1(1), 83-118.
DOI: 10.1177/1461445699001001005
- Wacquant, L. (2004). *Zatvorite na nishtetata* [Prisons of poverty]. IK Lik.
- Weber, M. (2017). *Figuri na kulturata. Figuri na vlastta* [Figures of culture. Figures of power]. Izdatelska kashta KH- Kritika i Humanizam.
- Weber, M. (2019). *Sotsiologia na gospodstvoto* [Economy and society]. Riva

Приложение №1

Текст 1

„Отец [име на свещеника]: Кърви ми сърцето... Половин милион българи са изоставени от българското правителство. А нашите мекерета искат да приемат бежанци. Бог да порази децата на тези, които не правят нищо за обединението на България! В болест да гледат богатствата, които откраднаха от народа!...

Коментар на Отец [име на свещеника] във Фейсбук по повод на това видео:...

Обръщение на кмета на едно от най – българските села в Бесарабия

Поклон, че все още има хора, които поддържат неугасващата жаравата на Българския дух и дори като птица Феникс от пепелта отново ще се издигнем!

Ето обръщението към Българите и Българското правителство на кмета на едно от най-интересните, най-българските села в Бесарабия – Криничное (Чешма Варуита)

Предайте там че ние искаме да Бъдем защитени !

Екипът на страницата Само за истински Българи иска да призове да Работим заедно за обединение на всички Българи от целия свят!

България над всичко !“

The Bulgarian Times. (2018, April 24). *Otets Silvestar Yanakiev: Karvi mi sartseto... Polovin milion balgari sa izostaveni ot balgarskoto pravitelstvo. A nashite mekereta iskat da priemam bezhantsi. Bog da porazi detsata na tezi, koito ne pravyat nishto za obedinenieto na Bulgaria! V bolest da gledat bogatstvata, koito otkradnaha ot naroda!*.

<https://thebulgariantimes.com/%D0%9E%D1%82%D0%B5%D1%86-%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8A%D1%80-%D0%AF%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D0%B5%D0%B2-%D0%9A%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%B8-%D0%BC%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D1%80%D1%86%D0%B5/>

Текст 2

„Мигрантска зараза. Афганистанци сеят краста в лагерите за бежанци

Афганистанците палят конфликтите в лагерите за бежанци с чупене наред на инвентара и боеве помежду си съобщава „Телеграф: Почти всеки втори от тях пък е крастав. В София има три центъра за бежанци. В кв. Овча купел са настанени 769 мигранти – сирийци, иракчани и афганистанци. В кв. „Враждебна“ има единствено граждани на Сирия и Ирак. Те са около 300 човека. В кв. „Военна рампа“ живеят 946 души при капацитет 800, казва директорът на централите [име на директора на централите]. (Pik, 2016)

Pik. (2016, Septemvri 1). *Migrantska zaraza. Afganistantsi seyat krasta v lagerite za bezhantsi.*

<https://pik.bg/%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B0-%D0%B0%D1%84%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8-%D1%81%D0%B5%D1%8F%D1%82-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8-news578140.html>

Текст 3

„Евростат: Само 21% от бежанците са сирийци

За второто тримесечие на годината най-много хора са потърсили убежище в Германия - 80 900. България е приела 4050. Само един от всеки пет регистрирани бежанци в ЕС през второто тримесечие на 2015 г. е сириец. Това сочат най-новите данни на Евростат. За месеците април, май и юни 44 000 сирийци са потърсили убежище в страни-членки на ЕС, което е 21% от общия брой на новорегистрираните бежанци. Над две трети от бегълците от Сирия са записани в четири държави - Германия (16 300), Унгария (8 400), Австрия (5300) и Швеция (3900), сочат данните на статистическата агенция. Избягалиите от Афганистан са 27 000, или 13% от общия

брой имигранти. За периода април - юни повече от половината от тях са подали документи за убежище в Унгария. Любопитен факт е, че на трето място сред потърсилите убежище са албанците - те са 17 700 или 8% от общия брой регистрирани имигранти в страните от ЕС. Огромната част от тях - 15 400, са подали документи в Германия. Най-много кандидати за убежище за периода е регистрирала Германия - 80 900 (38% от общия брой за ЕС), следвана от Унгария с 32 700 (15%) и Австрия със 17 400 (8%). За второто тримесечие на годината в България са регистрирани 4050 бежанци или 1.9% от общия брой за ЕС.“
 Epicentar. (2015, Septemvri 19). *Evrostat: Samo 21% ot bezhantsite sa siriysi.*
<https://epicenter.bg/article/Samo-20-ot-bezhantsite-sa-siriysi/81100/7/50>

Текст 4

„ИЗВЪНРЕДНО В ПИК! Става страшно – тълпи от мигранти заляха Северозападна България“
 Бежанците се крият в обезлюдените села и изоставените къщи.
 Бежанците стават все по-изобретателни в методите си да се укриват от органите на реда при нелегалното им влизане в страната. Някои от мигрантите се възползват от обезлюдяването на селата в Северозападна България и се настаняват в необитаеми селски къщи, а други просто се опитват да стигнат до столицата, като минават през Враца транзит.
 През миналата седмица са били заловени няколко групи с незаконно пребиваващи мигранти на територията на областта. Такъв е случаят от петък вечерта, когато към 18.40 часа екип на пътна полиция спрял до новото кръгово на обхода на Враца лек автомобил „Ауди А4“ със софийска регистрация, пише ПИК. При проверката се оказало, че софиянец от ж.к. „Люлин“ прекарва в колата си 4-ма бежанци. Трима от мъжете били от Ирак и без документи за самоличност, а четвъртият бил от Сирия и имал статут на бежанец. Каналджията от столицата е бил задържан за 24 часа от органите на реда в районното полицейско управление, а мигрантите още същия ден са били закарани в кризисния център в Бусманци. Последният случай с бежанци на територията на Враца пък е от неделя сутринта, когато униформените са забелязали група съмнителни лица.
 След проследяване, към 4.30 часа ченгетата спрели за проверка на документите шестимата мъже на кръстовището на бул. „Демокрация“ и ул. „Екзарх Йосиф“, съобщава и Булнюз. Оказало се, че мигрантите имат документи и статут на бежанци и били освободени. Ченгетата ги пуснали да продължат пътят си за столицата с влак, но ги проследили няколко спирки.
 От началото на бежанската вълна в най-бедния край на България униформените са постоянно нащрек и следят зорко жп- и автогарите, както и други места където могат да се укриват нелегални мигранти. Следят се и пътищата, от където могат да бъдат прекарани.“
 Pík. (2016b, Avgust 8). *IZVANREDNO V PIK! Stava strashno - tapli ot migranti zalyaha Severozapadna*
<https://pik.bg/%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D1%8A%D0%BD%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE-%D0%B2-%D0%BF%D0%B8%D0%BA-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BD%D0%BE---%D1%82%D1%8A%D0%BB%D0%BF%D0%B8-%D0%BE%D1%82-%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-news569281.html>

Текст 5

„Бившият депутат от СДС и бивш конституционен съдия [име на бившия депутат и конституционен съдия]:
 Унгарците отказват да са чистачи на бежанците. Прави са! Мигрантите оставиха след себе си тонове боклук, казва юристът, който тези дни се завърна от Унгария. „Бежанците в Унгария

оставиха тонове боклук. Никога не съм виждал толкова смет – нито по времето на голямата криза с боклука в Неапол, "нито след концерта на Пинк Флойд във Венеция. Унгарците не желаят да се превърнат в чистачи на така наречените бежанци и са прави." Това твърди в емоционално интервю за Епицентър.бг бившият депутат от СДС и бивш конституционен съдия [име на бившия депутат и конституционен съдия];, който тези дни се завърна от Унгария. По решение на унгарския парламент от 15 септември границата от 174 километра със Сърбия ще бъде затворена със специална стена, висока три метра и половина. Всеки, който се опита да мине браздата нелегално, ще бъде осъден на три години затвор.,,В момента няма правен акт, който урежда преселение на народите“, твърди юристът. „Защо хиляди и хиляди тръгнаха да нарушават суверенни граници, да завземат площи и влакове? Да качим и нашите пенсионери, които получават по 80 евро месечно, на влакове за Германия, за да живеят там по-добре“, казва още той.“ (Dzhoeva, 2015)

Dzhoeva, T. (2015, Septemvri 10). Bivshiyat deputat ot SDS i bivsh konstitutsionen sadia Georgi Markov: Ungartsite otkazvat da sa chistachi na bezhantsite. Pravi sa! <https://epicenter.bg/article/-/80568/2/48>

Текст 6

„СТАВА СТРАШНО! Бежанците ни превземат до седмица! Имаме само 1100 свободни места, а у нас мигрантите са вече над 12 000

Само за последните 10 дни в лагерите са настанени нови 532 лица. Ситуацията с мигрантския натиск у нас е на път да ескалира в средата на месец септември. Мигрантските центрове, които са към МВР, вече са препълнени, бежанските лагери към Държавна агенция за бежанците имат капацитет да поемат още около 1100 мигранта, а потокът бежанци остава устойчив. Това сочи регулярният отчет на МВР за мигрантския натиск. 645 чужди граждани са задържани на територията на страната за периода 25 август – 1 септември. Данните, показват, че през последната седмица на август няма промяна на мигрантския поток, спрямо средата на миналия месец, когато за период от седмица бяха задържани 650 лица. Задържането на по-голямата част от мигрантите миналата седмица е станало при опит да напуснат България по посока Сърбия. Установени са 482 лица на българо-сръбската граница, От началото на годината у нас са установени общо 12 341 мигранти. Ситуацията с бежанските центрове обаче продължава да се влошава, става ясно от статистиката на Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет Само за последната седмица в бежанските лагери са настанени нови 532 лица, което е ръст от 10%. ДАБ има капацитет да поеме до 5130 мигранти, а към момента в бежанските центрове се намират 4061, което е 79% заетост. Ако тенденцията се запази, то само след две седмици, властите ще бъдат принудени да търсят нови места за временно настаняване на мигранти, които вече са влезли на наша територия. Почти половината от настанените в централите на Агенцията за бежанци са в Афганистан, 20% са от Ирак и 18% от Сирия“ (Пик, 2016в) По данните на ДАБ извън бежанските центрове, на собствена издръжка, се намират 412 души. Ситуацията с домовете за временно настаняван, които са към дирекция „Миграция“ продължава да се влошава, сочат и данните на МВР. Към момента капацитетът на заетост е 154 % или при възможност да поемат 940 лица, в тях се намират 1446 души, като само последната седмица са били настанени още 102 лица. За последните седем дни българските власти са успели да върнат обратно едва 23 незаконно пребиваващи граждани. от които петима са върнати на Турция“ (Pik, 2016v)

Pik. (2016v, Septemvri 2). *STAVA STRASHNO! Bezhantsite ni prevzemam do sedmitsa! Imame samo 1100 svobodni mesta, a u nas migrantite sa veche nad 12 000.* <https://pik.bg/%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BD%D0%BE-%D0%B1%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BD%D0%B8>

Приложение № 2

Текст 1

„Пред Социалната служба в Поморие, България: „Бедни“ украински „бежанци“ идват за помощите с тази кола“.

The Bulgarian Times (2022a, April 1). *Pred sotsialnata sluzhba v Pomorie, Bulgaria: „Bedni“ ukrainski „bezhantsi“ idvat za pomoshnite s тази kola.*
<https://thebulgariantimes.com/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B4-%D0%A1%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0-%D0%B2-%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B5-%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3/>

Текст 2

„Родните автоджамбазии се заемат с колите на бежанците у нас

Колите на бежанците – на прицел на автокрадците

Активизирах ли се автоджамбазии по Черноморието заради множеството луксозни автомобили с украинска регистрация у нас? След откраднат автомобил във Варна, сега бежанци от Украйна останаха без джипа си, който бил задигнат от паркинг пред хотел в Несебър, предаде Нова тв.

Дмитри напуска Запорожие заедно със съпругата си, 10-месечната си дъщеричка Алина и родителите си. С личния си автомобил тръгва към България, защото знаел, че тук е спокойно за бежанците. Само ден след като се е настанил в Несебър, джипът му е откраднат. „Ние сме бежанци от Украйна. Дойдохме в България и се установихме в хотел. Просто оставихме колата на паркинга и сутринта, когато се събудихме, нея вече я нямаше”, разказва Дмитри [фамилия на Дмитри]. Той сигнализира полицията незабавно, а от хотела му съдействат с кадри от видеонаблюдението. Виждало се само как тъмна фигура приближава джипа и след това машината потегля. В автомобила обаче останали почти всичките дрехи на семейството му, както и багаж на родителите му. Александър [фамилия на Александър], бащата на Дмитри, споделя, че единствените дрехи са тези на гърба му. „Когато крадците са отворили колата, са видели вътре детска количка, детско столче и вещи. Как не разбраха, че ние не сме дошли просто на почивка”, пита Александър. Днес Дмитри и баща му посетиха Бургас с автобус, за да потърсят съдействие и от областния управител. „Има съмнения, че колата вече може да е откарана към Турция, а после – продадена в Сирия и няма да я намерим. Затова, ако полицията действа бързо, можем да я намерим, преди да е изчезнала напълно. Ще видим, може грабителите да ни я върнат за откуп или губернатора да ни съдейства по издирването. Сега написахме заявление”, заяви Дмитри.

Украинецът се обърна и към крадците. „Ако у тях има малко съжаление към хората, да ни върнат колата, нищо не ни оставиха”, каза мъжът. Наличието на хиляди луксозни автомобили без застраховки, аларми и никаква защита у нас очевидно активизираща крадците на коли. Полицията вече е предприела мерки. „Естествено, че въпросните превозни средства, особено по-луксозните, най-вероятно ще бъдат обект на престъпно посегателство. За тази цел, освен чисто превантивните явни мерки, които сме предприели – а това е обход на местата, където има концентриране, както на украински граждани, така и на моторни превозни средства, особено по-скъпите, работим с криминалния контингент. Имаме и други мероприятия, които сме планирали и идеята ни е да ограничим до максимална степен възможността точно за този тип престъпни деяния”, заяви гл.комисар [име на главния комисар], директор на ОД на МВР Бургас.

Освен кражба на автомобили, вече са регистрирани и случаи на откраднати регистрационни табели на украински коли. „Имаме три такива случая, включително такъв, в които украински граждани сами са си ги свалили”, обясни главен комисар [име на главния комисар],

The Bulgarian Times. (2022b, Mart 29). *Rodnite avtodzhambazi se zaemat s kolite na bezhantsite u nas.*
<https://thebulgariantimes.com/%D0%A0%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8-%D1%81%D0%B5->

<http://onovini.eu/2022/03/%d0%ba%d0%b0%d0%bd%d1%82-%d1%81-%d0%b8-%d1%83-%d0%ba%d1%80-%d0%b0-%d0%b8-%d0%bd%d1%81-%d0%ba-%d0%b8-%d1%82-%d0%b5-%d0%b1-%d0%b5-%d0%b6-%d0%b0-%d0%bd%d1%86-%d0%b8-%d0%bd-%d0%be-%d1%81/>

Текст 3

„[име на професор]: Украинските бежанци носят страшна и смъртоносна болест! И децата ни са в риск, заради тях“

Винаги има разлики и тези неща се знаят. Минаха 20 дни, откакто имаме бежанци от Украйна у нас и трябваше да са направени няколко неща – да имат статут на временно пребиваващи, за да се включат в здравната система. Има ситуации, в които няма искам-не искам, защото пазим и нашите деца. Това каза проф. [име на професор] пред БНТ. „Второ, видях нещо много хубаво на сайта на МС. Децата, които ще постъпят в детски и училища трябва да бъдат изследвани за детски паралич. Последната Коледа имаше бум на такива деца в Украйна. Тези деца трябва да се ваксинират с две групи ваксини – или такива за детски паралич или за морбили. В Украйна има много пропуски във ваксинационните изисквания,, допълни той. „Голяма част от децата не са ваксинирани. Хората, които се занимаваме с това, знаем как идващите от Украйна да работят у нас си правеха едни хубави обриви с морбили. Има по-особен характер на заболяемостта. Ако масмедииите са прави, че имаме около 40 хиляди мигранти, трябва да се направи сметка и разчет, включително финансов, че около 400 от тях трябва да са поставени на лечение, което им е необходимо. Около 1% от населението на Украйна има ХИВ, а у нас няма и 2000 души, които са серопозитивни. Трябва да се предвиди лечението им у нас, което е скъпо, но поносимо за държавата и тези хора да се лекуват“, посочи проф. [име на професор].

„В момента имаме излишък от бързи тестове за коронавирус и трябва да се организира една част от тези хора да бъдат тествани още на границата. В някои лаборатории в страната при хора, дошли от Украйна, се виждат някои от вариантите на коронавируса, които ги има тук от два месеца. Това е т.нар. вариант на Омикрон, който ни плашеше преди два месеца. Вариантът ВА2 се предава по-лесно от човек на човек, но за щастие преминава по-леко.

Мерките у нас падат, въпреки че вчера имаме увеличаване на случаите и това не означава, че хората не трябва да си спомнят важните неща“, обясни той. Проф. [име на професор] припомни, че често трябва да си мием ръцете, да носим маски и всеки, който има температура, главоболие или кашля трябва да си стои вкъщи“.

Onovini. (2022, Mart 19). *Kantardzhiev: Ukrainските bezhantsi nosyat strashna i smartonosna bolest! I detsata ni sa v risk, zaradi tyah.*

<http://onovini.eu/2022/03/%d0%ba%d0%b0%d0%bd%d1%82-%d1%81-%d0%ba-%d0%b8-%d1%82-%d0%b5-%d0%b1-%d0%b5-%d0%b6-%d0%b0-%d0%bd%d1%86-%d0%b8-%d0%bd-%d0%be-%d1%81/>

Текст 4

„Украински бежанци цакаят хотелите по родното море с тази схема

Част от украинските бежанци безразборно напускат хотелите с по-ниска категория и отиват в полуксозните места за настаняване. Това заяви управител на двузвезден хотел в курортния комплекс Златни пясъци, пише „Телеграф“.

Казус.,,В момента от това да приютим хората, които бягат от война, се получава конкурентната среда, която не е такава, каквато би трябвало да бъде. Често украински граждани, настанени абсолютно безплатно в двузвезден хотел, се самонастаняват в по-висока категория, тъй като колегите отвориха на първа линия 4- и 5-звездни хотели. Ако са решили да го направят, никой не може да ги спре. Да, от една страна те не са затворници и никой не може да ги задържи в един хотел, но от друга страна – това нещо е напълно нерегулирано от институциите в България, както и от бранша. Получава се нелоялна конкуренция, но за разлика от туристическия сезон тук тя е напълно неконтролируема, тъй като украинските граждани са напълно безплатно настанени, както при нас, така и в 5-звезден хотел“, коментира хотелиерът. Той и колегите му очакват

решение от държавата, ако има някакъв начин украинските бежанци, които са настанени в хотел или къща за гости, да се ограничават и да не се местят безразборно в други хотели.

Над 130 са хотелите, подслонили бягащи от войната в Украйна, които до момента са подали заявления за подпомагане от държавата. Средствата ще бъдат преведени по сметките на хотелиерите до 15 април. Според подадените от тях до момента заявления и фактури до средата на месеца ще бъдат изплатени общо над 6 милиона лева. На този етап не се предвижда увеличение на парите за нощувка на човек бежанец от Украйна, която е 40 лева на ден.

Трик

В същото време собственик на къща за гости в гр. Мартен, на около 10 км от Русе, където нощувката по принцип струва 10 лв. на вечер, е решил да се добере до обещаните от правителството по 40 лв. на ден. Там са били настанени 9 души от Украйна – двама инвалиди и пет деца. В стаите не е било топло, храната – оскъдна. Екип на „Каритас“ – Русе, е извел хората и ги е настанил в общински център.

За този случай адвокат [име на адвокат], доцент в Нов български университет, обясни, че българите са добронамерени, но има и такива случаи и собственикът може да бъде санкциониран. „Има държавни органи, които осъществяват контрол.

Това не е само съответната община или структурите на Държавната агенция за закрила на бежанците, Министерство на туризма и неговите органи. Така или иначе тази ситуация, която възникна в България и не само, въобще в цяла Европа, ни завари неподготвени не само нас, но и Европейския съюз“, каза адвокат [име на адвокат], цитиран от БНР.“

Onovini. (2022b, April 7) *Ukrainski bezhantsi tsakat hotelite po rodnoto more s тази shema*. <http://onovini.eu/2022/04/%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b8-%d0%b1%d0%b5%d0%b6%d0%b0%d0%bd%d1%86%d0%b8-%d1%86%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%82-%d1%85%d0%be%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%bf%d0%be-%d1%80//>

Текст 5

„Хотелиерка от Триград подслони 40 бежанци от Украйна, а сега бере ядове

40 украински бежанци са настанени в хотел в девинското село Триград по Програмата за хуманитарна помощ на Министерството на туризма.

Хотелиерката [име на хотелиерката] определи като „жълти стотинки“ получените средства и обясни, че има съществено разминаване със заявените хотелиерите пари.

„На 20 април започнаха разплащанията с хотелиерите и една трета от хотелиерите не получихме средства, получихме едни жълти стотинки, които няма да ни стигнат дори за дневните разходи и съществено се разминават със сумите, които сме заявили за плащане, които са ни реалните разходи. Веднага се свързах с Министерството на туризма, което отговаря за тази програма и от там ми отговориха, че не сме единствените, да не се притесняваме.

Масово явление, имало много злоупотреби, дублиране на някакви резервации и затова голяма част от хотелиерите ще бъдат подложени на някакви допълнителни проверки.

Ще ни изискват допълнителни документи и ще ни плащат поетапно, със забавяне, като много се притесних, че ни казаха, че е възможно плащането за първия отчетен период да се случи едва през май месец. Дотогава ние ще караме на мускули, вяра и надежда. Платиха ни 500 лв. при заявени близо 18 000 лв. разходи за месец март.

500 лв. е сумата, която харчим на ден за хранителни продукти и разни режийни. Просто доникъде не ни стигат“, коментира тя пред БНР“.

Onovini. (2022v, April 24). *Hotelierka ot Trigrad podsloni 40 bezhantsi ot Ukrayna, a sega bere yadove*. <http://onovini.eu/2022/04/%d1%85%d0%be%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%b8%d0%b5%d1%80%d0%ba%d0%b0-%d0%be%d1%82-%d1%82%d1%80%d0%b8%d0%b3%d1%80%d0%b0%d0%b4-%d0%bf%d0%be%d0%b4%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%bd%d0%b8-40-%d0%b1%d0%b5%d0%b6%d0%b0%d0%bd/>

Текст 6

„Украинските бежанци - и с безплатни здравни осигуровки

Държавата ще поеме здравните осигуровки на бежанците от Украйна. Това предвиждат промени в закона за здравето осигуряване, внесени от управляващите, предава БНР.

С тях ще бъде предоставена и възможност украинските бежанци да потърсят и личен лекар, а болниците ще получават пари от Здравната каса за всяка извършена здравна или спешна помощ на бежанците, на които е предоставена временна закрила. Новината идва на фона на над 170 хиляди българи повече през 2021 г. в сравнение с 2020 г., останали без осигуряване.

Общият брой на нашенците без достъп до държавната извънболнична и болнична помощ гони 700 000. Справка на Lupa.bg в ценоразписа на най-голямата спешна болница в София - Институт "Пирогов", разкри, че сумата за третирането на една счупена ръка там излиза средно около 150 лева за неосигурените. Това обаче включва само рентгенографията и поставянето на гипс, но не и оперативна интервенция.

С промените в закона за здравното осигуряване, внесени от управляващото мнозинство, изрично се посочва, че гражданите със статут на предоставена временна закрила са задължително здравно осигурени. По този начин се създава практическа възможност тези лица да ползват пълния пакет медицинска помощ, заплащана от Националната здравноосигурителна каса.

Дава се възможност в срока за предоставена временна закрила на чужденците от Украйна да се даде законова възможност и на тези с двойно чуждо и българско гражданство да се осигуряват в Касата. По този начин те ще ползват при необходимост медицинска помощ наравно с тези със статут на временна закрила.

През закона за здравното осигуряване се прави промяна и в Закона за убежището и бежанците, с която изрично се посочва всички граждани с предоставена временна закрила ползват здравно осигуряване, достъпна медицинска помощ и безплатно медицинско обслужване при условията и реда за българските граждани.

Предвижда се размерът на здравните вноски и източникът на финансиране да се определят с акт на Министерски съвет.

В момента украинските граждани, бягащи от войната, независимо от статута им, могат да ползват медицинска помощ у нас единствено при спешни състояния или да се възползват от прегледи, които отделни болници и лекари предлагат безвъзмездно“ .

Novinite pod lupa. (2022, Mart 27). *Ukrainskite bezhantsi - i s bezplatni zdravni osigurovki*. https://lupa.bg/news/ukrainskite-bezhanci-i-s-bezplatni-zdravni-osigurovki_169515news.html